

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

METODICKO - PEDAGOGICKÉ CENTRUM BRATISLAVA

Námety na tvorivú dramatiku v materskej škole

Jana Kavaschová

2012

OBSAH

Úvod.....	2
1.DRAMATICKÁ VÝCHOVA	5
1.1 Čo je dramatická výchova	5
1.2 Ciele dramatickej výchovy.....	8
1.3. Metódy dramatickej výchovy	10
Hra v role.....	10
Improvizácia – hra v situácií	11
Interpretácia	13
2.DRAMATICKÁ HRA.....	14
2.1. Štruktúra dramatickej hry.....	15
2.2 Na čo nesmieme zabudnúť	16
2.3 Podmienky pre úspešný priebeh hry	18
3.DRAMATICKÉ HRY	19
3.1 Hry s pohybom	20
3.2 Hry relaxačné	25
3.3 Zoznamovacie hry	29
3.4 Kontaktné hry	31
3.5 Tvorivé dramatické hry	36
4.LITERÁRNE TEXTY V TVORIVEJ DRAMATIKE	41
4.1 Riekanky	42
4.2 Básničky	43
4.3 Rozprávky	45
4.4 Úryvok z rozprávky	49
5.ROČNÉ OBDOBIA V DRAMATICKEJ VÝCHOVE	53
5.1 Jar	54
5.2 Leto.....	55
5.3 Jeseň	57
5.3 Zima	62
6. PRÁCA S LITERÁRNÝM TEXTOM	65
6.1 Dramaturgia	65
6.2 Pracujeme s textom.....	67

6.3 Ukážka spracovania scenára.....	70
Záver	73
Zoznam použitej a odporúčanej literatúry.....	74

**„ Povedz mi niečo – a ja to zabudnem.
Ukáž mi niečo – a ja si to budem pamätať.
Dovoľ mi, vyskúšať si to na vlastnej koži – a ja to budem ovládať.
Dovoľ mi, aby som to prežil – a ja to budem cítiť a chápať po celý život.“
J.A. Komenský**

Človek má prirodzene vrodenu schopnosť hrať sa, napodobňovať, používať rôzne neverbálne, pantomimické i verbálne prostriedky. Človek dokáže prežívať napätie, silné zážitky, emócie.

Predškolský vek je významným obdobím vo vývine jedinca. Dieťa v tomto období urobí za svoj život najväčší krok vpred a deje sa tak formou pre neho najprirodzenejšou- hrou. Hrou tu nemáme na mysli len zábavu, ale práve naopak, máme na mysli hru, prostredníctvom ktorej sa rozvíja osobnosť dieťaťa v celej jeho šírke. Jej výhodou je, že dieťa je k hre motivované zvnútra, preto hru vyhľadáva samo, prináša mu radosť, zábavu, uspokojenie...

Hra predstavuje pre dieťa predškolského veku základnú činnosť. Je pre dieťa prirodzená, spontánna, predstavuje najdôležitejšiu a najstimulujúcejšiu formu učenia. V hre preberá na seba rôzne role, prostredníctvom ktorých sa pripravuje na životnú realitu.

Ak má voľná hra rysy hry dramatické alebo obsahuje témy, ktoré sú pre ne vhodné, môžeme v materských školách plynule a prirodzene prejsť do vedenej hry dramatickej, byť jej predhrou, ktorá učiteľke naznačí, čo deti zaujíma a čo je pre ne významné. Tento prechod medzi hrou voľnou a riadenou je jedným zo špeciálnych rysov dramatickej hry v materskej škole.

Dramatická výchova pomáha utvárať vnútorne bohatú osobnosť, vedomú si svojej hodnoty a zároveň otvorenú svetu, schopnú sociálneho porozumenia a spolupráce. Stavia na vlastnej skúsenosti a zážitku a preto je jej účinok hlboký a trvalý.

Moja metodická príručka vysvetľuje teoretické východiska problematiky dramatickej výchovy a jej obsahovo – perceptuálne stvárnenie v materských školách.

V prvej časti približuje základné termíny a vzťahy medzi nimi, klasifikáciu metód a cieľov dramatickej výchovy.

V druhej časti sú spracované konkrétne námety dramatických hier aplikovaných v edukačných situáciách formálneho i neformálneho charakteru. Zásobník hier a cvičení zahŕňajú hry zatriedené do skupín. Všetky hry sú spracované na základe vlastných praktických skúsenosti a predstavujú jeden zo spôsobov ako využiť dramatickú výchovu v edukácii detí predškolského veku.

Cieľom môjho metodického materiálu je zoznámiť učiteľky, ale aj deti s niektorými základnými technikami dramatickej výchovy, inšpirovať pedagógov, ktorý sa venujú tvorivej dramatike a predstaviť svoj pohľad na dramatickú výchovu v praxi učiteliek materských škôl. Zároveň upozorniť na to, že hra v role nie je vyhradená len pre divadelných nadšencov.

Ponúknuté hry vedú k rozvoju kooperácie v skupine a k sebaopoznávaniu vyplývajúceho z konfrontácií s novým neobvyklým štýlom učenia sa.

Vo vzťahu k dramatickej výchove v materských školách je dôležitá postupnosť hier a aktivít medzi 3. a 6. rokom veku dieťaťa.

S. Košťátková vo svojej praktickej publikácii: „Hry v materskej škole v teórii a praxi“ konštatuje, že pre dramatickú výchovu, resp. pre uplatnenie vybraných dramatických metód v materskej škole je pre detí od tretieho roku príznačná paralelná hra, v ktorej sa deti hrajú vedľa seba. To znamená, že prevládajúcimi metódami dramatickej výchovy v tomto veku môžu byť vybrané hry a cvičenia veku prispôbené. Od 4. roku sa objavuje hra súdržná, v ktorej sa deti vedia dohodovať na spoločnom námete a hrajú sa sólovo. Až po 5. roku nastáva fáza hry s partnerom – hra kooperatívna, v ktorej sa uplatňujú vzťahy medzi deťmi a postavami a potreba orientovať sa v nich, kde vzniká dialóg a konflikt. Preto môžeme pristúpiť k dramatickým hrám s pohybom, rečou, kontaktom, pantomíme a k hre v roli.

V tomto zmysle sú definované aj moje dramatické hry, ktoré sa môžu prelínať všetkými tematickými okruhmi štátneho vzdelávacieho programu.

K materiálu treba pristupovať ako ku motivácií, či inšpirácií a nie ako k presnému receptu.

1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Naším dorozumievacím nástrojom je ľudské telo. Prostredníctvom neho (hmatom, čuchom, zrakom, sluchom, chuťou) spoznávame, kde sa nachádzame, ako sa cítime, akú v nás vyvoláva náladu a pod. Toto všetko, a ešte ďaleko viac, je naše telo schopné zaznamenať svojimi zmyslami a rovnako dokáže svojimi výrazovými prostriedkami ako sú mimika, gesto, postoj, dych, zvuk, slovami vyjadriť, čo pociťuje. Tvorivá dramatika nám vytvorí priestor, aby takýchto cenných skúseností bolo čo najviac.

1.1 Čo je teda dramatická výchova?

Vzhľadom na to, že v súčasnej dobe nie je ešte celkom vyšpecifikovaný termín na dramatickú výchovu a nie je ujasnená terminológia, stretávame sa s pomenovaniami dramatická výchova, tvorivá dramatika, výchovná dramatika. Všetky tieto označenia môžeme považovať za rovnocenné, lebo vo všetkých prípadoch sa vychádza z prirodzenej detskej činnosti – hry a to najmä tvorivej, resp. námetovej (Kollárová, 2002)

Osobitým prostriedkom výchovy a vzdelávania je aj hra dramatická a tvorivá dramatika vôbec. Tvorivá dramatika umožňuje formovať osobnosť dieťaťa cez vlastnú skúsenosť a zážitok, odbúrava tým memorovanie a odovzdávanie hotových poznatkov, vzorov, schém správania. Umožňuje hlbšie vniknutie do podstaty problému, poznatku. Vedomosti, či zručnosti takto nadobudnuté si dieťa zapamätá skôr a na dlhšie.

Tvorivá dramatika využíva spontánnu detskú schopnosť hrať sa, napodobňovať, prežívať, rešpektuje dieťa, jeho vnútorný svet, svet hier, fantázie a tvorivosti. Dieťa si v hre tvorivo utvára svoj vlastný svet, doteraz nepoznané spája so sebou samým, oživuje veci, vymýšľa si rozprávky a dokonca v niektoré svoje výmysly verí.

Tvorivá dramatika nie je divadlo a nie je to ani výchova hercov. Jej základ tvorí výchovná dramatika, v ktorej ide o osobnostno -sociálne učenie.(Kollárová, 2002)

Vymedzenie pojmov

Pojem *dramatická výchova* pochádza z Veľkej Británie- Drama in Education a chápe sa ako špecifická metóda osvojovania si vedomostí. Začiatky sa datujú od roku 1924. Za zakladateľku je považovaná Winifred Wardová, ktorej koncepcia tvorivej dramatiky kladie do pozornosti dieťa ako subjekt výchovy a vzdelávania. Dieťa má dostať príležitosť na sebaopoznanie a na pochopenie vlastného miesta a poslania v živote, a to spontánnou cestou, cestou vlastného zážitku. (Benešova, Kollárová, 1998). Podrobnejšie sa problematikou tvorivej dramatiky a hlavne jej definovania zaoberalo viacero autorov.

Zelina (2002) charakterizuje tvorivú dramatiku ako dynamický proces, kde vedúci /učiteľ/ vedie skupinu ku skúmaniu, prešetrovaniu reality, príbehu a seba, k rozvíjaniu myšlienok, citov, vyjadrovaniu pohybom, gestom, mimikou, slovom, vedie ich ku komunikácii ideí, obsahov a citov prostredníctvom dramatického hrania. Podľa neho sa tvorivá dramatika používa samostatne ako zvláštne zamestnanie detí, ako samostatná hodina, krúžok, klub, divadelná skupina, ale tiež sa v praxi využíva na akejkol'vek vyučovacej hodine, pri akomkoľvek zamestnaní.

Jozef Valenta (1998) charakterizuje tvorivú dramatiku takto:

„Tvorivá dramatika je systém riadeného, aktívneho sociálno- umeleckého učenia detí či dospelých založený na využití základných princípov a postupov drámy a divadla, limitovaných primárne výchovnými či formatívnymi a sekundárne špecificky umeleckými požiadavkami na strane jednej a individuálnymi i spoločenskými možnosťami ďalšieho rozvoja zúčastnených osobností na strane druhej.“

Machková (1995) česká pedagogička a autorka mnohých obsažných publikácií o dramatickej výchove, zhrnula jej podstatu do nasledujúcich slov: „Dramatická výchova formuje osobnosť človeka a tým sa diferencuje od divadla ako umeleckého diela: cieľom dramatickej výchovy nie je umelecká tvorba, ale utváranie psychiky, aj keď v jej tvorbe môže vzniknúť predstavenie, pôsobiace na diváka ako umelecké dielo. Formovanie osobnosti je však prvoradé.“

Machková (1998) Dramatická výchova je nadobúdanie skúsenosti osobným, nesprostredkovaným jednaním presahujúcim aktuálnu reálnu prax zúčastneného jedinca.

Je založená na preskúmaní, poznaní a chápaní medziľudských vzťahov, situácii a vnútorného života ľudí, reálnych i fantáziou vytvorených. Toto sa deje vo fiktívnych situáciách, prostredníctvom hry v role, dramatickým jednaním v situácií.

Brian Way (in: Felix, Janáková, 1992) hovorí o dramatickej výchove takto: „Dieťaťu môžeme povedať dvoma spôsobmi, čo je slepý človek. Môžeme mu povedať, že slepý človek, je človek, ktorý nevidí. Alebo mu povieme: Zavri oči a pokús sa nájsť cestu von z miestnosti. Tento druhý spôsob je dramatická výchova.“

Benešová, Pavlovská (2002) tvorivú dramatikú definujú ako „systém osobnostne sociálneho učenia“, teda systém, v ktorom sa navodzujú špecifické situácie a ich prostredníctvom sa ožívajú procesy socializácie, ktoré v tomto prípade nie sú, životne náhodné, ale plánované učiteľom.

Pochanič (2012) konštatuje, že tvorivú dramatikú v podmienkach materskej školy v súčasnosti možno chápať ako komplex edukačných činností smerujúcich k rozvoju aktivity, fantázie, predstavivosti dieťaťa, ktorá sa prelína všetkými tematickými okruhmi štátneho vzdelávacieho programu.

Z pedagogickej praxe vyplýva, že tvorivá dramatika nám skutočne ponúka neobmedzené možnosti, ako rozvíjať a kultivovať celú osobnosť dieťaťa. Jej veľkou devízou je to, že sa môže prelínať v rôznych edukačných aktivitách počas celého dňa, čím sa stáva súčasťou každodenného života detí. Tvorivá dramatika v pedagogickom procese pôsobí ako stimul na dieťa a vytvára spontánnu tvorivú aktivitu, prirodzenou cestou vzniká medzi učiteľom a dieťaťom kvalitatívne hodnotnejší partnerský vzťah, fungujúci na participácii, vzájomnej dôvere, citovej väzbe, pomoci a tolerancii.

Skúsenosti z praxe potvrdzujú, že ak dieťa spoznáva svet a získava skúsenosti cez vlastnú skúsenosť a vlastný zážitok, je istejšie, sebavedomejšie, radostnejšie, je tímovej spolupráce.

Tvorivá dramatika rešpektuje dieťa, jeho vnútorný svet. Celá metóda tvorivej dramatiky je postavená na činnosti, ktorá nám dovoľuje prispôbovať si skutočnosť na hre.

1.2 Ciele dramatickej výchovy

Tvorivá dramatika predstavuje jednu z metód napĺňania hlavného cieľa predprimárneho vzdelávania, dosiahnuť optimálnu perceptuálno-motorickú, kognitívnu a citovo-sociálnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti, i ostatných cieľov výchovy a vzdelávania uvedených v ŠTVP ISCED O.

Tvorivá dramatika tak:

- napomáha komplexnému rozvoju osobnosti dieťaťa (v tvorivej atmosfére rozvíja osobnosť dieťaťa v psychomotorickej, kognitívnej i sociálno- emocionálnej oblasti)
- prostredníctvom nej (konkrétnej činnosti) sa rozvíjajú kľúčové kompetencie detí
- dôraz na rozvoj tvorivosti pred pamäťovým učením (zážitkové učenie)
- pomáha vytvárať primeranú sociálno- emocionálnu klímu (učenie hrou, založené na dobrovoľnosti, vnútornej motivácii a radosť z činnosti)
- uplatňuje sa princíp aktivity dieťaťa (v tvorivej dramatike je každý subjekt aktívny)
- účinný seba rozvoj dieťaťa (dieťa samo, cez zážitok, poznáva svet)
zdravá sebaúcta a sebadôvera

Problematikou zadefinovania cieľov tvorivej dramatiky sa vo svojich publikáciách zaoberá viacero autorov.

E. Machková Mrvová, Bakošová, 1995, s.5) rozpracovala ciele dramatickej výchovy do troch okruhov:

1. ciele zamerané na rozvoj osobnosti dieťaťa
2. ciele zamerané na rozvíjanie socializácie dieťaťa
3. ciele zamerané na zoznamovanie sa detí s dramatickým umením

Cieľom pedagogickej práce v tvorivej dramatike je podľa Koťátkovej in:Kollárovej je:

1. človek orientujúci sa v sebe (objavovanie seba v súvislosti s niečím, prípadne niekým, čo ho obklopuje) a vo svete (vo vzťahoch, kultúre, prírode, etických hodnotách ap.)
2. človek kompetentný používať aktívne, tvorivo a zodpovedne zručnosti a poznatky
3. človek schopný stále sa rozvíjať a prispôbovať neustálym zmenám

4. človek vedomý si svojich možností a limitov

Dramatická výchova ďalej pomáha vychovávať citlivého a poučeného diváka i čitateľa, pomáha objaviť a prípadne rozvinúť umelecký talent. Dôležité je, že dramatická výchova dáva všetkým deťom možnosť vyjadriť sa a tak dostávajú šancu aj tie menej úspešné a pribojné deti.

Ciele štruktúrovaných dramatických hier sa môžu zamerať na rôzne výchovno-vzdelávacie oblasti, ale najčastejšie smerujú k rozvíjaniu osobnostných a sociálnych schopností a zručností, ku kultivácii chovania, k estetickým a vzťahovým prežitkom a v neposlednej rade k orientácii a úvahe ako riešiť rôzne životné situácie.

V Štátnom vzdelávacom programe ISCED O sú ciele konkretizované do výkonových štandardov, v jednotlivých vzdelávacích oblastiach rozvoja osobnosti dieťaťa.

Kognitívna oblasť

1. rozvíjať a obohacovať poznávacie schopnosti (obrazotvornosť, predstavivosť, fantáziu), podporovať, uplatňovať intuíciu, všestranne pôsobiť na rozvoj tvorivosti,
2. vytvárať príležitosť a viesť k samostatnému, osobitnému, hodnotiacemu mysleniu, k ochote a schopnosti istoty, kultivovane vyjadrovať svoje myšlienky

Sociálno-emocionálna oblasť

1. tvorivá dramatika dáva príležitosť k legitímnemu spôsobu ventilovania citov, k výmene rolí a tým aj rôznych postojov a citov
2. uvedomovať si vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine.
3. prejavovať sebareguláciu v hrách a iných aktivitách, uplatňovať tvorivosť v hre.

Psychomotorická oblasť

1. rozvíjať pohybovú kreativitu, schopnosti spájania pohybu s predstavivosťou, rozvíjanie intuitívneho pohybu, osvojovanie priestorového cítenia, tempa, dynamiky pohybu.
2. modifikovať pohyby v zmenených podmienkach alebo problémových situáciách .

Ciele štruktúrovaných dramatických hier sa môžu zamerať na rôzne výchovno-vzdelávacie oblasti, ale najčastejšie smerujú k rozvíjaniu osobnostných a sociálnych schopností a zručností, ku kultivácii chovania, k estetickým a vzťahovým prežitkom

a v neposlednej rade k orientácii a úvahe ako riešiť rôzne životné situácie. Košťátková, (2005).

1.3 Metódy dramatickej výchovy

Pojem metóda hovorí o spôsobe alebo ceste, ktorú si zvolíme, aby sme dosiahli určitý cieľ. Tvorivé metódy majú vysokú mieru flexibility (učiteľ ich môže permanentne rozvíjať, obohacovať, modifikovať a rôznymi spôsobmi ich napĺňať učebnými osnovami, aj keď ony ožívajú až aktivitou žiakov. Valenta (1998)

Kľúčovými metódami tvorivej dramatiky sú: *hra v role, improvizácia (hra v situácií) a interpretácia.*

1.3.1 Hra v role

Hra v role podporuje sociálny rozvoj a empatiu. Prináša nutnú mieru vcítania sa do „ kože “ iného a to je krok k porozumeniu. Porozumieť si navzájom je prvým predpokladom dobrého spolužitia a budovania zdravých medziľudských vzťahov v skupine detí. Hra v role je hrou, v ktorej je potrebné za pomoci správania ukázať prežívanie určitej situácie , v ktorej sa dieťa ocitne, pričom sa nechápe ako pojem divadelný, ale ako pojem sociálny, resp. ako výchovná vyučovacia technika, pri ktorej majú deti možnosť spontánne prejavovať problémy medziľudských vzťahov za pomoci partnerov a pozorovateľov. Pochnič (2012)

J Valenta vyčlenil tieto roviny:

- a) **rovina simulácie** – moje vlastné správanie v rôznych situáciách.
- b) **rovina alterácie** – vyjadrujeme správanie niekoho iného, jeho postoj, typ správania, črtu osobnosti.
- c) **rovina charakterizácie** – vyjadrujem postavu tak, že poznám celý jej komplexný obsah, jej psychiku, vývoj. Vstúpiť do tejto roviny dokážu naozaj zrelé osobnosti, teda u detí predškolského veku túto roviny neuplatňujeme.

D. Kollárová v publikácii Metóda tvorivej dramatiky a výchovy detského čitateľa hovorí, že táto metóda ponúka priestor pre improvizáciu a tvorivosť, pretože

„improvizátor“ si môže vyskúšať rôzne životné úlohy, ktoré vznikajú v životných situáciách, alebo problémy súvisiace s detským hrdinom z rozprávok. Dramatickou hrou môžu s nimi experimentovať. Ak má byť výchovno-vzdelávací proces realizovaný metódou tvorivej dramatiky, musí viesť učiteľ vstúpiť so rôznych sociálnych rolí. Iba tak sa stane súčasťou dramatickej hry a zároveň partnerom.

Najvyšším štádiom hry v role je **charakterizácia**, ktorá si vyžaduje istú životnú skúsenosť a zrelosť hráča, interpreta, ktorý už dokáže chápať, rozoznať, hodnotiť a vstúpiť do rôznych ľudských charakterov. V materskej škole toto štádium neodporúča uplatňovať, nakoľko dieťa v tomto veku má málo životných skúseností, aby sa dokázalo charakterovo priblížiť ku konaniu niekoho iného. V predškolskom veku necháme deti riešiť situácie v rovine *simulácie a alternácie*. Ich príznačnosť spočíva v symbolickej hre, ktorá ponúka deťom únik do tzv. fiktívneho sveta. Tento svet je im dôverne známy práve z tvorivých resp. námetových hier, do ktorých vkladajú odpozorovaný svet dospelých, rozprávkových hrdinov alebo z televízie.

1.3.2 Improvizácia – hra v situácií

Improvizáciu chápeme ako rozohratie námetu, ktorý deti samostatne riešia. Jej základnou podmienkou je práca v skupine resp. spolupráca. Tam, kde sú ľudia, tam vznikajú rôzne situácie a s nimi konflikty, ktoré je potrebné riešiť. Všetko je podmienené časom, priestorom – teda vytváraním fiktívnych situácií.

Way (1996) definuje improvizáciu ako „hru bez scenára, na uskutočnenie ktorej nie je potrebná schopnosť čítať. Je to činnosť, ktorá je zvládnuteľná pre všetky deti v akomkoľvek veku a akýmkoľvek schopnosťami“

Výber tém pre improvizáciu môžu mať pramene v rozličných umeleckých dielach, ale možno sa inšpirovať aj príbehom a momentálnou situáciou zo života – v škole, na výlete ap. Obsah zvoleného príbehu naplnia osobné alebo sprostredkované skúsenosti a zážitky detí v individuálnom vyjadrení v tvorivej hre.

Metóda improvizácie má i ďalšie poslanie, pretože:

- umožňuje meniť dej, činnosť, charaktery, situácie a nachádzať ich riešenia
- prebúda vlastnú predstavivosť, rozvíja originálnu obrazotvornosť

- umožňuje striedať protikladné úlohy, čím sa zvyšuje citlivosť dieťaťa na akýkoľvek problém hry a úlohy.

Improvizácia je pre dieťa pútavá a vzrušujúca aj preto, že hľadá a objavuje nové riešenia, zisťuje že riešenie je viac a môže ich nachádzať spolu s ostatnými partnermi v hre. Osobitný význam spočíva aj v tom, že všetko sa koná na báze hry, vychádza z vnútorného pocitu, ktorý premieňa na úžitok a potrebu. Tým poskytuje radosť z vlastnej tvorivosti.

Na vyjadrenie tvorivých predstáv pri menších deťoch uprednostňujeme improvizáciu, ktorá dieťa nenúti reprodukovat' text bez pochopenia zmyslu. Vytvoríme deťom pomyslený priestor, osoby, konflikt a vstúpime do situácie a začneme na nej tvorivo pracovať, tvorivo sa na ňu hrať. Stačí, ak sa deti rozpamätajú na prežitú situáciu a opäť ich rozohrajú.

Pri improvizácii musíme mať na zreteli tieto aspekty:

- a) poznanie detí
- b) námety musia byť blízke ich psychickej i mentálnej úrovni a ich životným skúsenostiam
- c) vek detí.

Okruhy námětov na improvizáciu

- a) Námety vychádzajúce zo životnej reality, vlastných skúseností, problémov, želaní a potrieb detí.

Napríklad:

- na návšteve v ZOO / deti si rozdelia úlohy podľa vlastných skúseností z jej návštevy –predavač lístkov, čistič výbehov, kŕmič, ošetrovateľ, ap. /
- našli sme zatúlaného psíka, / ako sa oň postaráme, kde ho dáme, atd.. /
- pokazila som sestre hračku / pocity aké ma sprevádzajú z odhalenia, ako sa zachovám, priznám sa, alebo to zatajím?.... /
- kamarátka ochorela a chceme ju nejakú potešiť,
- bábika má sviatok, čo pre ňu pripravíme,
- našli sme zápalku, / čo môžeme spôsobiť, /

- sme astronauti, ktorý sa chystajú na let do kozmu / príprava astronauta pred letom, let, bezváhový stav, zvuky rakety, čo vidíme, ako sa cítime atd.
- cestovanie v autobuse, / šofér, cestovné lístky, batožina, sprievodca, účel našej cesty a pod. /

b) Námety z literárnych predlôh.

Napríklad:

- kozliatka ostali doma samé, čím sa budú zaoberať, Janíčko a Marienka blúdia v neznámom lese, Červená čiapočka kráča po lúke plnej kvetov a trhá ich do kyticiek, Snehulienka našla maličký domček a rozmýšľa komu patrí, ap.

1.3.3 Interpretácia

Interpretácia je jazykový, obsahový a/alebo estetický výklad textu literárneho diela jeho tvorivé spracovanie a podanie pomocou výrazových prostriedkov zvolených tak, aby poslucháčovi zrozumiteľne tlmočili autorov zámer. Východiskom interpretácie je literárny text a cieľom interpretácie čo najadekvátnejšie pochopenie a výklad zmyslu umeleckého diela, pričom pozornosť sa venuje konkrétnemu, individuálnemu umeleckému dielu ako svojbytnému celku.

Je to jedna z ďalších základných metód, ktorej úlohou je „ tvorivé spracovanie, alebo výklad určitého diela, alebo časti diela a jeho podanie poslucháčovi, resp. divákovi“ (Machková, 1980)

V oblasti literatúry interpretovanie znamená objasnenie, výklad zmyslu diela umeleckej literatúry, ktorá pomôže dieťaťu prežiť a precítiť aj hudbu, obrazy, príbehy.

V tvorivej dramatiky je tento výklad obohatený o tvorivé spôsoby podávania diela divákovi, či poslucháčovi. Je opakom reprodukcie, kde ide iba o mechanické reprodukovanie diela. (Pochanič, 2012)

Provazník (1998) vysvetľuje že ak chceme improvizovať, musíme najskôr interpretovať, a to nielen textovú predlohu, obraz, či hudobnú skladbu, ale aj situáciu, zadanie, inštrukciu, ktoré musia byť po obsahovej i tvarovej stránke kvalitné a bohaté.

Interpretácia je aj výklad, rozbor bežných ľudských situácií, ich dešifrovanie.

2 DRAMATICKÁ HRA

Na začiatok uvedieme niekoľko definícií dramatickej hry:

Mrvová, Bakošová (1995) vo svojej publikácii uvádzajú: „Ak tvorivú hru rozvíjame na základe určitého námetu, príbehu s úlohami a zápletkou, vzniká *dramatická hra*, t.j. hra, s dramatickým konaním, v ktorej najmenej dve osoby na seba navzájom pôsobia, čiže vstupujú do interakcie, do tzv. interakčnej hry s dramatickým napätím. Detská dramatická hra sa vyznačuje prirodzenosťou, spontánnosťou, hravosťou, tvorivosťou, predstavivosťou, fantáziou, originalitou – a je prítiažlivá pre všetkých zúčastnených“

„*Dramatická hra je hra na „niečo“, alebo na „niekoho“, hra, ktorá má dej. Môže mať rôzne podoby. Od vyjadrenia pocitu, alebo predstavy dieťaťa pohybom, alebo slovom, až po dejovo uzavretý celok (etudu, improvizáciu, dramatizáciu podľa predlohy).*“ Bičišťová, Bjelová, Mrvová (1992) .

Rozdiel medzi hrou dramatickou a dramatizujúcou (ktorá patrí spolu s námetovými a konštruktívnymi hrami k hrám tvorivým).

Podľa Holécyovej, Klindovej a Berdychovej (1966) dramatizujúce hry sa zakladajú na tvorivej reprodukcii udalosti podľa námetu rozprávky, poviedky, povesti, divadelnej hry a podobne.

Kollárová konštatuje, že dramatická hra je improvizovaná činnosť, v ktorej dieťa napodobňuje situácie z bežného života. Kollárová (2002).

Dramatická hra je riadená činnosť, ktorá musí obsahovať na jednej strane znaky hry (spontánnosť, zaujatie, radosť, tvorivosť ap.) a na strane druhej špecifiká určujúce jej dramatický charakter a to: „ napätie z očakávania, ktoré prináša zadávanie témy, možnosti podieľať sa na utváraní kľúčového dramatického motívu, pozeráť na realitu prostredníctvom fantázie, podieľať sa na rozhodovaní a plánovaní hry, prežívať pocity vlastných improvizáčnych schopností a identifikáciu s rolou, podieľať sa na súhre rolí. Kotátková, (1998)

Podľa autorky v dramatickej výchove existuje dramatická hra ako samostatný subjekt i ako metóda zameriavajúca sa na obsah učiva v škole, na jeho osvojovanie deťmi. Dominantným znakom dramatickej hry je jednanie v role a možnosť tvoriť a vyjadrovať sa prostredníctvom výrazu, pohybu, komunikácie, citoslovieč a zvukov, rekvizít a iných symbolov. Pre deti predškolského veku autorka preferuje túto štruktúru edukačných aktivít: Košťátková, (2005)

1. získať skupinu pre námet, motivovať, vzbudiť zvedavosť a túžbu viac sa dozvedieť
2. podnieť chuť vstúpiť do fiktívneho sveta, napr. cez postavu nachádzajúcu sa v napätej situácii, neistote ap.
3. ponúkať ďalšie akcie na rozvinutie príbehu- zastavovať príbeh, vybrať motív, ktorého riešenie nie je jednoznačné a tým podnecuje deti nájsť mnoho riešení
4. uvažovať nad správaním a rozhodovaním postáv- nad jeho príčinami, nad prežívaním a pociťovaním postáv, nad hľadaním iných spôsobov jednania ap.
5. záver- skupinový rozhovor o práve prežitom procese, jednaní postáv, zážitkoch a emóciách, o názoroch detí a ich spôsobe riešenia v podobnej situácii ap.

2.1 Štruktúra dramatickej hry - Kollárová, (2002)

- **expozícia** – vstup do hry, vstup do situácie a roly, vzbudenie záujmu
- **vznik akcie** – dramatický prvok vyvolá konflikt, začiatok riešenia konfliktu
- **kolízia** – stret, nedorozumenie, jestvuje viacero riešení- potreba konfrontácie, zdroj napätia
- **vrchol- kríza** – napätie je vystupňované, moment plný emócií, aj keď nie je rozhodnuté, naliehavá potreba riešiť problém
- **peripetia** – obrat, úvahy o riešeníach, môže nastať aj nová okolnosť, oddialenie riešenia, miesto pre rozohratie možných variant riešenia
- **katastrofa** – rozuzlenie, riešenie sa našlo
- **katarzia** – očista – pocit uvoľnenia, môže ísť o výtvarné, slovné, pohybové, hudobné vyjadrenie

Autorka pripomína, že táto štruktúra dramatickej hry nie je striktné daná, nemusí obsahovať všetky tieto body a nemusí byť dodržaná ani ich postupnosť, avšak každá dramatická hra musí mať **konflikt**, bez ktorého by nešlo o dramatickú hru.

2.2 Na čo nesmieme zabudnúť

Dramatické hry sú hry, ktoré sa realizujú v atmosfére kooperácie s partnerom, prípadne v reflexii s vlastnou predstavou, ktorú deti vyjadrujú pohybom, mimikou, gestom, neverbálnou komunikáciou. Vrcholom tejto kooperácie a tímovej tvorivosti je sociálna hra, ktorá má veľký význam pre tvorivú dramatikú. Úlohou učiteľky je navodiť takú dramatickú hru, ktorá bude deti inšpirovať k aktivite a primerane ju riadiť.

Riadiť dramatickú hru neznamená hodnotiť správnosť alebo dokonalosť výkonu detí, ale na hre participovať a podporovať každé dieťa, ktoré má schopnosť vyjadriť vlastnú predstavu, vlastné nápady a originalitu prejavu.

Pri výbere hier si musíme uvedomiť, že aký si určíme konkrétny výchovno – vzdelávací cieľ, a čo ktorou hrou chceme sledovať, alebo dosiahnuť.

Dramatická hra musí byť pre dieťa zaujímavá a pútavá. Umožníme deťom sa pohrať s námetom, tvorivo ho rozvíjať, získať nový zážitok a tým aj nové poznanie. Všetko sa musí diať v atmosfére vzájomného porozumenia, v klude, bez zbytočného napomínania a časovej tiesni, lebo hra im poskytuje celú radu možných riešení a nápadov. Bičišťová, Bjelová, Mrvová (1992)

Dramatická hra vyžaduje tvorivú osobnosť učiteľky, ktorá vie s deťmi komunikovať, kooperovať a dať im šancu prejaviť sa.

Ďalším veľmi dôležitým aspektom dramatickej hry je schopnosť komunikovať a to verbálne, pohybom, výrazom vyjadriť svoje postoje, myšlienky a pocity. Dokázať ich zrozumiteľne tlmočiť iným, tiež ich počúvať, prijímať a byť ochotný im porozumieť. Slovná zásoba, schopnosť formulovať, artikulovať dych, hlas, gestá, mimiku, to všetko úzko súvisí s komunikáciou.

V hre sa rozvíja aj emocionálny rozvoj a sebazpoznanie. Dieťa musí zvládnuť vlastné emócie s ohľadom na okolie. Ovládanie neznamená v tomto prípade potláčanie,

ale uvoľnenie prijateľným spôsobom. Z toho plynie aj sebaúcta a zdravé sebavedomie, sebakritika, uvedomovanie si vlastnej hodnoty, silných i slabých stránok vlastného *ja*.

Dramatická hra umožňuje deťom zbaviť sa vnútorného napätia, lebo im dovoľuje prejavíť sa , novým spôsobom objaviť seba i svet, ktorý ho obklopuje.

Bičišťová, Bjelová, Mrvová (1992)

Dramatická výchova má dve základné vrstvy , ktoré sa v praxi prelínajú a nie je ich možné v praxi oddeľovať.

- 1. Osobnostný rozvoj :** V hrách a cvičeniach sa rozvíja uvoľnenie a sústredenie, odstraňujú sa zábrany, prehľbuje sa vnímanie a schopnosť objavovať sám seba i okolitý svet. Spresňujú a obohacujú sa pohybové schopnosti, rytmické cítenie, plynulosť rečového prejavu. Uvoľňuje sa a rozvíja obrazotvornosť a tvorivosť.
- 2. Sociálny rozvoj:** V hrách, cvičeniach a dramatických improvizáciách sa rozvíja schopnosť kontaktu verbálneho a nonverbálneho, pestuje sa umeniu vzájomne sa počúvať, prehľbuje sa skupinová citlivosť, dôvera a spolupráca. Rozvíja sa aj schopnosť orientácie v bežných aj menej známych situáciách a medziľudských vzťahov, rozhodovať sa a jednať slobodne a zároveň zodpovedne.

Dramatické hry a improvizácie môžeme iniciovať kedykoľvek, počas celého dňa, keď nám to v danom čase vyhovuje.

Veľmi dôležitým faktorom je aj prostredie, v ktorom sa dramatická hra a improvizácia uskutočňuje. Malo by ísť o veľký, svetlý, príjemný, variabilný priestor, neobmedzujúci pohyb, mal by byť vybavený množstvom rôznorodého materiálu – hračkami, pomôckami, rekvizitami (napr. rôznymi čiapkami, šálmi, klobúkmi, šatkami, bižutériou, starými odevmi, obuvou ap.). Najčastejším útvarom, ktorý používame v dramatických hrách a improvizáciách je kruh, kde sme si všetci rovní (nejestvuje vzťah nadradenosti a podradenosti, napr. vo vzťahu učiteľka- dieťa), kde všetci na seba vidíme, každý má rovnakú šancu vidieť, počuť a byť videný a počutý. V neposlednom rade je dôležitý aj fakt, že kruh nám poskytuje akési bezpečie, ochranu a istotu.

Pri motivácii deťom prízvukujeme, že sme „*tým a tým*“ a nie že sa hráme „*ako*“
Bičišťová, Bjelová (1992)

Je veľmi dôležité pracovať s deťmi cieľavedome, systematicky, dodržiavať zásadu postupnosti a primeranosti, rešpektovať jedinečnosť každého dieťaťa.

Pri dramatickej hre, nie je dôležitý jej výsledok, *ale jej priebeh*.

2.3 Podmienky pre úspešný priebeh hry

1. Radosť

Všetky cvičenia musia prinášať potešenie z hry, musia sa odohrávať v príjemnej, priateľskej a radostnej atmosfére. Usilujte sa o pohodu, pokoj, porozumenie a príjemné pocity z hry.

2. Sústredenie

Snažte sa deti zaujať vhodnou motiváciou, no nie dlhou, ale veľmi krátkou a výstižnou, ktorá deti hneď vtiahne do deja, prípadne do hry. Tieto hry môžeme motivovať príjemnou hudbou, prípadne výtvarnou predstavou. Sústredenie začína našimi piatimi zmyslami – zrakom, sluchom, čuchom a chuťou. Rozvíjajte u nich túto schopnosť, aby každé dieťa mohlo zo seba vydať to najlepšie.

3. Predstavivosť a fantázia

Prebudte u detí fantáziu a predstavivosť tým, že ich budete často stavať do neobvyklých situácií a rôznorodých riešení nastolených problémov. Najvýznamnejším faktorom je zraková fantázia – **imaginácia**. Tá umožňuje deťom vytvárať si imaginárny priestor vo fiktívnom svete a situácií, prípadne pri tom používať imaginárne rekvizity.

4. Humor

Humor je pri riešení úloh veľmi dôležitý. Zasmejme sa s deťmi na vtipných odpovediach alebo situáciách, no nikdy dieťa nezosmiešňujeme.

5. Súťaživosť

Na tento pojem zabudnite pri akýchkoľvek činnostiach dramatickej výchovy. Nikdy nepoužívajte vety typu: „To si povedal zle, nemáš pravdu, nie je to dobré“ a podobne. Práve naopak dieťa pochválime, že má dobrý nápad, myšlienku. Ak dieťa nevie nič vymyslieť povzbudíme ho napr. slovami: „Ešte chvíľu

rozmyšľaj, určite na niečo prídeš“ a pod. K takémuto zmýšľaniu vedieme celú skupinu detí.

6. Postup

Spravidla začíname s najjednoduchšími hrami a témami a postupne, podľa úrovne skupiny, pridávame hry, ktoré si vyžadujú viac pozornosti a sústrednosti.

3 DRAMATICKÉ HRY

Zásobník dramatických hier

Hry uskutočňujeme v triede materskej školy, v telocvični, na školskom dvore, pri vychádzkach do okolia – lúka, les.

Dramatická hranie je časovo neobmedzená, niekedy môže deti hra natoľko zaujať, že samy nachádzajú ďalšie obmeny, môžu ju rozvinúť do bohatšej improvizácie. K niektorým hrám je potrebné sa opakovane vracat' s obmenenou motiváciou. Dramatické hry môžeme zaraďovať do hociktovej organizačnej formy denného poriadku.

Prínosom pre dramatické hry je dostatočné materiálové vybavenie a tiež podmienky priestorové a časové. Ich usporiadanie je orientačné, často sa hry z jednej skupiny prelínajú do hier inej skupiny.

Pri výbere hier si stanovíme, čo ktorou hrou chceme dosiahnuť a docieľiť. Vstup učiteľa do hry umožňuje vedenie z vnútra. Učiteľ sa stáva jednou z postáv hry stáva sa spoluhráčom partnerom detí. Má možnosť ovplyvňovať a kontrolovať prácu z vnútra, bez toho, aby to hráči postrehli.

3.1 Hry s pohybom

Aktivita a pohyb je prirodzenou potrebou detí v každom veku. V dramatických hrách s pohybom, nadväzujeme na získané návyky a zručností detí z telesnej výchovy v podobe vyjadrenia jeho vnútornej dynamiky cez pohybový prejav. Bičišťová, Bjelová, Mrvová (1992)

Kedy hry zarad'ovat'?

Zarad'ujeme ich spravidla na začiatku každej improvizácie, na začiatku práce s tvorivou dramatikou v triede, alebo keď upadá pozornosť detí. Ide o prípravné cvičenia na rozohriatie a sústredenie detí. Hráči sa v nich rozohrajú, uvoľnia, zbavia sa zábran a napätia.

V predmetných cvičeniach pracuje celá trieda, prípadne skupina naraz, hry majú jednoduché, deťom zrozumiteľné pravidlá , atmosféra má byť pokojná, každé dieťa pracuje svojim tempom.

Taktiež ich môžeme zaradiť na začiatku nejakej činnosti, kde môžu slúžiť ako predel medzi tým čo sa robilo, a tým čo sa bude diať potom, alebo na záver niektorých cvičení, pri ktorých je potrebné zvláštne sústredenie celej skupiny.

Hry na rozohriatie – majú veľký vplyv na psychiku dieťaťa, pretože mu umožňujú uspokojiť potrebu voľného pohybu (vyblázniť a vyšantiť sa), zbaviť sa svalového napätia, čo má veľký vplyv na neskoršie sústredenie. Najčastejšie sa využívajú pohybové hry – naháňačky ktoré umožňujú deťom maximálne fyzické uvoľnenie, prijať skutočnosť, že komunikovať môžeme nielen za pomoci jazyka, ale aj pomocou tela , ktoré je skvelým vysielateľom pocitov a ktoré je silným nástrojom na uplatňovanie tvorivosti. Tieto hry deťom dovoľujú väčšinou aj krik a fyzické zrážky.

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálno – motorická oblasť

- kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie,
- prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu,
- orientovať sa v priestore (vo vzťahu k vlastnej osobe),
- napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí),

JA SOM – sociálno – emocionálna oblasť

- prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách, konať s ohľadom na seba a druhých,
- hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach

JA SOM - kognitívna oblasť

- prejavovať pozitívne postoje k svojmu telu a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov,

EUDIA – sociálno – emocionálna oblasť

- rozlišovať pozitívne i negatívne emócie druhých ľudí
- vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných

KULTÚRA – sociálno – emocionálna oblasť

- začať, rozvíjať a dokončiť hru
 - zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej
- Plánovať, realizovať a hodnotiť hru

Metódy aktivít: motivačná, expozičná, povzbudzovania, praktickej činnosti

Formy aktivít: hromadné, frontálne, skupinové

Máš babu

Organizácia a priebeh: Deti zvolia spomedzi seba jedno dieťa, naháňača, ktoré dostane „babu“. Vopred sa dohodnú, akým dotykom si budú „babu“ odovzdávať (napr. dotknúť sa pleca, ruky, hlavy ap.) a akým spôsobom sa môžu zachrániť (napr. drepom, ľahom, stoj na jednej nohe ap.). Dieťa, ktoré dostane „babu“ sa stáva naháňačom.

Obmena: Učiteľka zmení motiváciu k hre. Napr. naháňať sa ako myšky- malými krôčikmi, ako raky- smerom dozadu, ako medvede- pomaly, nemotorne, ako koníky- cvalom ap.

Cieľ: Behať vo vymedzenom priestore a pohotovo reagovať na dohovorený dotyk

Na mravenisko

Organizácia a priebeh: Deti voľne behajú po priestore- mravenisku, na dohodnutý signál, napr. úder na triangel všetci sa musia zastaviť a stíchnuť - prišla mravčia kráľovná. Ďalší gong ohlásí jej odchod, čo je signál na beh.

Obmena: Zmena spôsobu pohybu, napr. plazenie (hadia kráľovná), skákanie (žabia kráľovná), pochod (prichádza generál) ap.

Cieľ: Striedať pohyby a nehybnosť na základe vopred dohodnutého signálu

Na farby

Organizácia a priebeh: Deti voľne behajú po koberci, jedno z detí je obor, ktorý je veľmi hladný. Na povel učiteľky – vyliala sa zelená farba môže obor chytiť svoju potravu. Zachrániť sa môže dieťa, ktoré sa dotkne niečoho, čo je zelenej farby. Chytené dieťa sa stáva obrom.

Obmena: Zachrániť sa môže ten, kto sa dotkne určeného materiálu / drevo, kov, plast, textil ap./

Cieľ: Vyhľadávať predmety podľa farby v priestore triedy na základe pokynu učiteľky

Na farebné motýle

Organizácia a priebeh: Na zemi sú rozložené kvety rôznych farieb. V rovnakých farbách majú deti stuhy na krku / sú motýľmi / a sedia na kvete rovnakej farby. Motýlkár, ktorý chytá motýle do svojej zbierky čaká na pokyn učiteľky. Na povel – motýle lietajte- sa deti rozbehnú po triede. Zachrániť sa môžu tým, že znova zosadnú na svoj kvet. Kto je chytený, odovzdáva svoju stuhu a stáva sa motýlkárom. V hre učiteľka upozorní detí na ľahký beh – let motýľa.

Obmena: Chytený motýľ vypadáva, teda stáva sa súčasťou zbierky motýľov.

Na lúku vyletia motýle rovnakého druhu – mlynáriky, žltáčky, babôčky, modráčiky, pávie očka ap.

Cieľ: Rozvíjať postreh , rýchle pohybové reakcie a psychické uvoľnenie.

Zvieracie domčeky

Organizácia a priebeh: Učiteľka je naháňač. Na zemi sú v rade porozkladané obrázky zvierat, také isté obrázky majú deti položené na stole. Vyberú si z ponuky obrázkov zvierat'a a zavesia si ho na krk, voľne pobejú v priestore, za zvukov hudby. Keď hudba stíchne, naháňač chytá zvieratká. Ktoré chytí, odnesie ho do domčeka (obrázok na zemi). Hra končí, keď sú všetky zvieratká doma.

Obmena: Zvieracie domčeky sú rozložené voľne v priestore, keď hudba na okamih stíchne, každý hľadá svoj domček. Kto nenašiel domček musí znova behať v priestore a čakať na to, kedy znova hudba stíchne, vtedy má ďalšiu šancu nájsť svoj domček. Hra končí, keď sú všetky zvieratká doma.

Cieľ: Aktivizovať detí prostredníctvom pohybu k rýchlym reakciám a dodržiavaniu pravidiel hry.

Na mačku a myši

Organizácia a priebeh: Deti- myšky behajú po obvode kruhu. Jedno dieťa predstavuje mačku, ktorá je vo vnútri kruhu a čaká na okamih, kedy si bude môcť chytiť jednu myšku. Na vopred dohodnutý signál sa myši rozbehnú po priestore a mačka chytá myšku. Chytené dieťa sa stáva myškou a hra pokračuje.

Obmena: Zmenia sa dvojice zvierat a zmení sa aj spôsob pohybu. Napr. bocian a žabky

Cieľ: Správne technicky behať, pravidelne dýchať a orientovať sa v priestore

Na indiánov

Organizácia a priebeh: Deti sa rozdelia na dve skupiny : indiáni a belosi. Belosi majú za pásom zastrčenú šatku / skalp /. Indiáni naháňajú belochoch a snažia sa získať čo najviac skalpov. Hra končí, keď už ani jedno dieťa nemá šatku. Potom si deti vymenia úlohy.

Obmena: Zachrániť sa belosi môžu sedom, ľahom, kľakom, alebo inou dohovorenou polohou.

Cieľ: Stimulovať a napodobňovať pohyb s náčiním.

Klobúková naháňačka

Organizácia a priebeh: Deti voľne behajú v priestore, jedno dieťa má na hlave klobúk, ktorý sa snaží niekomu z detí nasadiť na hlavu. Ten sa automaticky stáva naháňačom.

Cieľ: Obratne odovzdávať čiapku a pohotovo reagovať na novú úlohu.

Na začarované zvieratá

Organizácia a priebeh: Deti voľne behajú v priestore, učiteľka má v ruke čarovnú paličku, a keď povie čarovnú formulku „čáry- máry – fuk, nech sú z vás mačky, kozy, zajkovia ap.“. Deti musia zastať a zotrvať v polohe, ktorá, podľa ich mienky, najviac vystihuje dané zvieratko, až do chvíle, keď ich učiteľka znova začaruje na deti. Hra sa niekoľkokrát zopakuje.

Cieľ: Uvedomiť si niektoré možnosti svojho tela, podriadiť telo vlastnej predstavivosti

Kráľ nie je doma

Organizácia a priebeh: Deti si zvolí spomedzi seba kráľa. Ten stojí uprostred kruhu a drží v ruke palicu. Kráľ sa práve vrátil z lovu a chce mať pokoj. Dvorania – ostatné deti – sa preto v jeho prítomnosti správajú ticho, aby ho nerušili. Deti si sami určia, kým by chceli na zámku byť – komorné, dvorné dámy, strážne, šašovia, kuchári, sluhovia ap. a zapodieľajú sa nejakou činnosťou typickou pre postavu, ktorú predstavujú.

Po chvíli kráľ udrie palicou o zem a zvolá: „kráľ nie je doma“, všetci vyskočia, behajú sem a tam, sú hluční, bez ohľadu na dvornú etiku, dokiaľ kráľ znova neudrie palicou o zem a nezvolá „kráľ je doma“. Všetci stíchnu, sú znova dvorania.

Cieľ: Dodržiavať zvolené pravidlá a spolupracovať.

Elá-hop!

Organizácia a priebeh: Deti sa voľne pohybujú po celej hernej ploche. Na pokyn dospelého:

„Utekajte!“ začnú behať na mieste a budú zrýchľovať ako pri šprinte. Pohyby rúk a nôh budú rýchle. Na druhý pokyn: „Elá-hop!“ deti preskočia pomyselnú prekážku a zakričia pritom: „Hop“.

Ciel': Rozhýbať sa a uvoľniť napätie

Na rýchlosti

Organizácia a priebeh: Deti utvoria kruh. Vopred sa dohodnú rýchlosti od 1 -5 , z ktorých každé číslo znamená jednu rýchlosť, ktorú deti menia podľa povelu vedúceho. Číslo 1.- znamená stoj, 2. – pochod, 3. – pomalá chôdza, 4. – rýchla chôdza, 5. – beh. Deti chodia po obvode kruhu a pozorne počúvajú, aké číslo povie vedúci. Ak číslo zaznie deti musia naň promptne reagovať.

Počet rýchlosti závisí od veku detí. Keď sú deti mladšie zaradíme len tri rýchlosti.

Ciel': Pohotová reakcia, cibrenie pamäti, uvoľnenie napätia.

Kubo velí !

Organizácia a priebeh: Deti vytvoria kruh v strede ktorého je „ Kubo“ / začína učiteľka, neskôr ju môže vystriedať dieťa / „ Kubo“ velí deťom, pričom používa vetu: „ Kubo velí stoj, Kubo velí kľak, Kubo velí poskok atd. Pri tejto vete deti musia cvičiť to, čo Kubo zavelil. No Kubo má ešte jednu vetu: „ Velí ľah, velí sed“, na ktorú deti nesmú reagovať. Kto sa pomýli vypadáva z hry.

Ciel': Striedať podľa slovnej inštrukcie ľah, kľak, stoj, sed, drep, kľak a pod.

Bacil Cecila

Organizácia a priebeh: Deti behajú, (pochodujú, skáču a pod.) voľne v herni. Jeden z nich je Bacil ktorý dotykom šíri rôzne choroby. Tie môžu byť rôzne, nazývajú sa podľa bacila, ktorý je vždy iný – Smejko, Žmurko, Kričko, Bodkuľko, Tlieskajko, Hapčíkchorobu šíri dovtedy, kým sa nenakazia všetky deti. Nakazené deti zastanú a opakujú zvuk bacila (smejú sa, kýchajú, tlieskajú a pod.)

Ciel': Behať vo vymedzenom priestore, dobre sa v ňom orientovať, meniť smer behu.

3.2 Hry relaxačné

Hry na uvoľnenie – ide o hry, pomocou ktorých sa deti zbavia psychického napätia, odpútajú sa od všetkých doterajších zážitkov, dojmov, pocitov a myšlienok a vzniká tu priestor na prežívanie roly. Zvyčajne prebieha v pokoji, so zavretými očami,

najčastejšou východiskovou polohou je ľah, čo však nie je pravidlom. Aby sa deti vedeli správne uvoľniť, musia na vlastnom tele zažiť napätie a uvoľnenie. Relaxáciu umocníme príjemnou hudbou, ako aj hlasom dospelého, z ktorého vyžaruje klud, láska, pokoj.

Kedy hry zarad'ovat'?

Hry môžeme zaradiť ako prostriedok uvoľnenia a obnovy síl. Vždy, keď si to situácia vyžaduje tzn. buď na začiatku hodiny, keď sú deti nepokojné a nesústredené, alebo veľmi rozrušené z predchádzajúcej činnosti, alebo ich zaradíme na záver aktivity, ktorá znamenala pre deti veľkú námahu intelektuálnu alebo fyzickú. Dbáme na to, aby cvičenie prebiehalo vo vhodnej miestnosti, kde je príjemná teplota, spravidla na podložke, v pohodlnom oblečení so zatvorenými očami. Pri cvičeniach na premeny vedieme deti k tomu, aby ich vonkajší prejav bol totožný s vnútorným zážitkom a presvedčením.

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálne – motorická oblasť

-kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie

-zaujať rôzne postavenia podľa pokynov

KULTÚRA – sociálne – emocionálna oblasť

-zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej

Metódy aktivít: motivačná, hry, povzbudzovania

Formy aktivít: zmiešané, frontálne, individuálne

Svalové uvoľnenie

Všetci ležia na zemi. Pevne zaťat' päste, potom uvoľniť. Pevne zatvoriť oči, stiahnuť svalstvo tváre, potom uvoľniť. Pevne stiahnuť zadok, nohy a prsty na nohách, uvoľniť.

Handrová bábika

Deti ležia na chrbte na podložke so zavretými očami, ruky vedľa tela. Požiadame ich, aby pokojne a pravidelne dýchali a pritom sledovali svoj nádych nosom a výdych ústami a aby sa vžili do toho, že sa stávajú mäkkou handrovou bábikou. Učiteľka postupne menuje jednotlivé časti tela, ktoré sa budú meniť na mäkkú látku. Začínáme od hlavy po nohy. V úplnom uvoľnení zotrávajú nejaký čas, necháme ich, aby si vychutnali tento príjemný pocit. Potom, každý podľa svojho rytmu a potreby začnú pohybovať rukami, nohami až celým telom. Nakoniec otvoria oči a poobzerajú sa okolo seba, usmiejú sa na suseda. Nakoniec sa posadia a postavajú.

Ciel': Získať schopnosť aktívneho a pasívneho uvoľnenia, sebaopozorovanie a vnímanie vlastného - ja.

Na zmrzlinu (čokoládu, handrovú bábiku...)

Organizácia: Deti ležia na zemi, sú tuhá zmrzlina, ktorú práve vybrali z mrazničky. Zmrzlina sa na vzduchu pomaly roztápa a deti sa pomaly uvoľňujú.

Obmena: Sme roztápajúca sa čokoláda, ktorá zostala ležať na slniečku, handrová bábika, ktorú niekto hodil do trávy ap.

Ciel': Telom napodobniť zmrzlinu, čokoládu ap., uvoľnenie.

Na sviečku (snehuliaka, narodeninovú tortu...)

Organizácia: Deti sedia, kľáčia, alebo stoja a začínajú sa uvoľňovať z tejto polohy - pomaly a postupne sa horiaca sviečka topí, až z nej na stole zostane tekutina

Obmena: Trojposchodová torta je položená na stole a cez okno na ňu začalo svietiť slniečko, najprv sa topí prvé poschodie, potom druhé a nakoniec aj tretie a z krásnej narodeninovej torty zostala iba nepekná masa. Obdobne je to aj pri hre na snehuliaka.

Ciel': Pohybom vyjadriť topiacu sa sviečku, tortu, uvoľnenie.

Na pláži

Organizácia: Deti ležia na koberci so zatvorenými očami, učiteľka im rozpráva príbeh o tom, ako ležia na pláži, slniečko teplo hreje a oni odpočívajú. Postupne im začnú oťažievat' rúčky, sú stále ťažšie a ťažšie..., potom jedna noha, pridá sa druhá noha...až sa všetci pekne uvoľníme a oddýchneme si.

Obmena: Deti môžu ležať na lodi a more ich pomaly kolíše, kolíše ...

Ciel': Sústrediť sa na svoje telo, uvoľnenie.

Motivácie a variácie uvoľnenia:

- ležíte na pláži, pri mori, piesok hreje váš chrbát
- ležíte pri rieke, slnko páli, tráva chladí váš chrbát
- ležíme na vode, ktorá nás unáša a nadľahčuje
- letíte na čarovnom koberci
- ste zmrzlina, čokoláda, ktorá sa roztápa na slnku
- ste snehuliak roztápajúci sa na jar
- ste kvapka vody meniac sa na obláčik
- ste mačka ležiaca na mäkkom vankúšiku pri peci
- ste mačka vyhrievajúca sa na slnku
- ste vädnúca kvetinka
- ste padajúci list zo stromu v jeseni

Premeny a modelové cvičenia:

Deti zaujmú nižšiu polohu tela a schúlia sa do seba. Vhodnou motiváciou sa premenia na motýľa, ktorý je v kukle, na vtáčika, ktorý sa liahne z vajíčka, rozkvitajúci kvietok, zaspávajúca sovu a pod.

Hra na paru: - sme hrniec pary, stúpame nahor, rozplývame sa, až sa strácame v rôznych smeroch, zaplňame celú miestnosť.

Hra na hmlu: - z rôznych kútov miestnosti prichádzame ako hmla, postupne sa stávame hustou a neprehľadnou, ktorá všetko zahalí (stretnutie detí)

Hra na snehové vločky: - sme snehové vločky smutné, veselé, tancujúce, krúžime vo voľnom priestore s pocitom voľnosti, ľahkosti a radosti z pohybu. Sme zvedavé, čo je pod nami a preto si hľadáme miesto, kde spadneme (komentujú deti kde dopadli) – na strechu, na chodník, do záveja, na plot, na strom a pod.

Ešte chvíľu sa trblietame, ale vplyvom tepla sa nakoniec roztopíme.

Hra na ľad: - sme roztopené snehové vločky v kaluži. Začína mrznúť, my postupne tuhne, až je z nás ľad. (napnutie celého tela)

Vychádza slniečko, otepľuje sa, nastáva odmák, ľad sa topí, je z nás opäť kvapka v kaluži.

3.3 Zoznamovacie hry

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálno – motorická oblasť

-dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných

JA SOM - kognitívna oblasť

-predstaviť sa menom i priezviskom

JA SOM - sociálno -emocionálna oblasť

-komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity

- uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine

-nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými

- predstaviť seba a svojho kamaráta

-prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých

EUDIA - sociálno -emocionálna oblasť

-rozdeliť sa , obdarovať niekoho a pomôcť inému

Metódy aktivít: motivačná, hry, povzbudzovania

Formy aktivít: zmiešané, frontálne, individuálne

Hry na zoznámenie – Krstné meno je pre každého človeka veľmi dôležité a každý z nás je rád, keď ho iní oslovujú menom. Tieto zoznamovacie hry sa hráme pri prvom stretnutí detí, na začiatku školského roka, alebo pri príchode nového dieťaťa. Ich cieľom je vzájomne sa zoznámiť, spoznať, predstaviť sa a dozvedieť sa o kolektíve čo najviac a preto týmto aktivitám venujeme dostatočný priestor.

Zoznámme sa

Organizácia a priebeh: Deti stoja v kruhu. Postupne po jednom sa predstavia povedia, svoje meno, čo ich najviac charakterizuje a urobia jedno gesto. Ostatné deti zopakujú čo videli a počuli – odpozorované gesto, intonáciu hlasu, presné znenie vety, ktorou sa dieťa predstavilo. Napr. „Volám sa Zuzka a veľmi rada tancujem.“ (ukáže pohyb tanca)

Obmena: Deti povedia do kruhu svoje meno a v druhom kole povedia mená detí, ktoré stoja po jeho pravej a ľavej strane. (Mirka, Zuzka, Miško)

Cieľ: Poznať mená , prípadne aj priezviská všetkých detí v triede

Žalobaba

Organizácia a priebeh: Túto hru sa môžeme hrať po absolvovaní hry - Zoznámme sa - v ktorej sa deti predstavili a zistili o svojom kamarátovi určité informácie .

Deti stoja v kruhu. Ich úlohou je „ žalovať “ na kamaráta, čo si zapamätal z predchádzajúcej hry. (Ty sa voláš Zuzka a veľmi rada tancuješ)

Cieľ: Trénovať pamäť, rozvíjať rečovú flexibilitu

Zapamätajme si mena

Organizácia a priebeh: Deti sedia v tureckom sede v kruhu, oboma rukami búchajú na kolená / zvolia si pravidelný rytmus búchania / a opakujú svoje meno dva krát. Napr. Jurko, Jurko, Emka, Emka, Zuzka, Zuzka....

Obmena: mená hovoria v danom rytme, ale menujú deti sediace po svojom boku a seba, t.j. Jurko – Emka –Zuzka.....

Cieľ: Rozvíjať koncentráciu a sebareguláciu v hre

Klbko

Organizácia a priebeh: Deti sedia v kruhu. Jedno dieťa v ruke drží klbko, povie svoje meno a meno toho, komu ho hodí. Tempo sa môže zrýchľovať.

Obmena: dieťa povie svoje meno, priradí k nemu nejakú informáciu o sebe, napr. čo má rád a pod. Koniec vlákna si nechá v ruke a klbko hodí ďalšiemu, ktorého osloví menom. Z klbka vznikne pavučina priateľstva.

Cieľ: Naučiť deti oslovovať sa želanou podobou krstných mien.

Magnet

Organizácia a priebeh: Deti stoja v kruhu a chytia sa za ruky. Súčasne s hudbou začnú deti chodiť dookola, pričom sa stále držia za ruky. Keď hudba stíchne, učiteľka vyvolá meno dieťaťa. Všetci sa okamžite pustia a utekajú k práve menovanému dieťaťu (magnetu). Dieťa obklopa a jemne sa ho dotknú.

Obmena: ak sa deti dobre poznajú, v úlohe vyvolávača mien nahradíme učiteľku deťmi.

Cieľ: Nadviazať neverbálny kontakt s inými deťmi v spoločnej hre

Mám niečo pre teba

Organizácia a priebeh: Deti sedia v kruhu blízko seba. Učiteľka začne hru tým, že sa obráti k dieťaťu sediaceho vpravo a zvolí si preňho nejaké gesto so slovami „ Ja som Zuzka a tebe Katka posielam zamávanie.“ Hra pokračuje do kola kruhu s rôznymi darmi pre ďalšie dieťa. (pohladenie, žmurknutie, objatie, pošteklenie, úsmev, veselú grimasu a pod.)

Cieľ: Vedieť správne a milo predstaviť seba a svojho kamaráta.

Metódy aktivít: motivačná, hry, slovná, aktivizujúce, situačné

Formy aktivít: zmiešané, frontálne, skupinové

Organizácia aktivít: hry a hrové činnosti, edukačné aktivity, pohybové a relaxačné cvičenia,

3.4 Kontaktné hry

Kontakt robí tvorivú dramatikú tým, čím je. A kde je kontakt, vzniká predpoklad, že nastane vzájomná komunikácia a dôvera. Kamaráta môžeme kontaktovať pohľadom, úsmevom, dotykom. Deti zvyčajne nie sú v novom kolektíve ochotné o sebe veľa prezrádzať, zato sú pripravené hrať zaujímavé hry i s neznámymi kamarátmi. Je na vás na vedúcom, akú motiváciu, aký cieľ, aký tmeľ vyberiete. Postupujeme od menej kontaktných hier ku hrám, kde dochádza k fyzickému dotyku.

V hrách je stále veľa hravosti, ale vyžadujú väčšie sústredenie a dodávajú hodine vážnejší charakter, lebo deti nútia pozorne načúvať iným.

Medzi cvičenia kontaktu patria aj také, ktoré vyžadujú prekonanie hanblivosti z príliš dôverného fyzického kontaktu, cvičenia rovnováhy a dôvery, vytváranie spoločného pohybu, v ktorých sa jeden hráč musí spoliehať na druhého. Niektoré hry treba zaraďovať len výnimočne, pretože silno pôsobia na city a značne zaťažujú psychiku.

Machková (1997)

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálne – motorická oblasť

-dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných

JA SOM - perceptuálne – sociálne - emocionálna oblasť

-komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity

- uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine

-obhajovať nenásilné vlastné stanovisko v prípade vzniku konfliktu

-prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých

-nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými,

ĽUDIA – kognitívna oblasť

-reagovať neslovne na otázky a pokyny

KULTÚRA –sociálne - emocionálna oblasť

-plánovať, realizovať a hodnotiť hru

-zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej

-začať, rozvíjať a dokončiť hru

Metódy aktivít: motivačná, hry, slovná, aktivizujúce, situačné

Formy aktivít: zmiešané, frontálne, skupinové

Kontaktujme sa

Organizácia a priebeh: Deti sa voľne prechádzajú po herni. Pri stretnutí sa pozdravia pohľadom do očí, úsmevom, kývnutím hlavou, podaním ruky, žmurknutím na seba.

Obmena: Všetci chodia po herni, nikto sa na nikoho nepozera. Na pokyn vedúceho sa všetci zastavia, každý pohľadom nadviaže kontakt s najbližším susedom.

Ciel': Iniciovať a nadviazať neverbálny kontakt s inými deťmi

Iskrička

Organizácia a priebeh: Deti stoja v kruhu so zavretými očami a držia sa za ruky. Spoločne sa tri krát nadýchnu a vydýchnu, čím sa uvoľní napätie. Potom učiteľka jemne stlačí pravú ruku dieťaťa a odovzdá „iskričku“. Túto iskričku potom deti odovzdávajú jemným stiskom kamarátovej ruky do kruhu, kým sa iskrička nevráti k učiteľke.

Ciel': Prijímať dotyky druhého, načúvať vlastným pocitom.

Molekuly

Organizácia a priebeh: Deti chodia voľne v priestore a na pokyn dospelého sa spájajú do „molekúl“. Na lepšiu pozornosť a zmenu pozície použijeme hudobný nástroj.

Slovný pokyn: „Molekuly spojte sa“

Pravidlá spájania: podľa počtu – molekuly tri, dva, päť..

podľa farby oblečenia – molekuly červených tričiek ...

podľa dĺžky vlasov

časťou tela – molekuly tri koleno, štyri ruky, dva hlava

Obmena: Molekuly sa spájajú a vytvárajú nejaké celky ako napr. zvieratá, nábytok, krajinu, a pod.

Ciel': Aplikovať pravidlá kooperatívneho správania

Ulička priateľstva

Organizácia a priebeh: Deti sa rozdelia do dvoch skupín. Skupiny sa postavia do dvoch radov oproti sebe a vytvoria uličku. Jedno dieťa požiadame, aby pomaly touto uličkou prešlo. Ostatní neverbálnym spôsobom vyjadrujú náklonnosť k dieťaťu, ktoré ňou prechádza. / pohladenie, úsmev, žmurknutie, chytia ho za ruku – vyjadria to, čo v danom momente cítia / V uličke sa vystriedajú podľa možnosti všetky deti.

Ciel': Primerane reagovať na dotyky iných, vedieť ich opätovať iným

Zrkadlo

Organizácia a priebeh: Deti utvoria dvojice a postavia sa, alebo sadnú si oproti sebe na vzdialenosť jedného metra od svojho partnera. Jeden z dvojice pomaly predvádza

nejakú sériu pohybov alebo niekú konkrétnu činnosť Dieťa - zrkadlo opakuje presne tie isté pohyby. Ak prvé dieťa zdvihne pravú ruku, druhé zdvihne ľavú. Hráči môžu predvádzať napríklad rannú hygienu, obliekanie, česanie, mimiky tváre, cvičenie a pod. Pri tejto hre sa deti navzájom nespustia z očí. Po chvíli sa deti vymenia.

Obmena: Deti stoja v rade uprostred hernej plochy. Jedno z nich stojí oproti tejto rade a navrhuje sériu pohybov, ktoré bude celá skupina opakovať, ako by to bola zrkadlová sieň. Deti musia sledovať vedúceho, ale aj ostatné deti, aby pohyby opakovali jednotne.

Cieľ: Pohotovo reagovať na pohyby kamaráta, neustále udržiavať očný kontakt

Vodenie slepca

Organizácia a priebeh: Deti sa rozmiestnia vo dvojiciach po hernej ploche a dohodnú sa na roli: jeden z dvojice bude slepec a druhý sprievodca. Dieťa v roli slepca zatvorí oči a položí ľavú ruku dole dlaňou na pravú ruku svojho spoluhráča (nechytajú sa za ruky, len sa navzájom jemne dotýkajú) Na pokyn dospelého sa obaja vydajú na prechádzku po miestnosti. Sprievodca dáva pozor na rôzne prekážky v herni a dáva jemnými signálmi rúk pokyn na prípadné nebezpečie, zmenu smeru, zastavenie a pod.) Po chvíli si hráči deti role vymenia.

Variácie vedenia: dlaň na dlaň , dotyk len končekmi prstov, končekom jedného prsta, vedie len za pomoci hlasu a pod.

Obmena: Hra na hada – hráči sa držia za ruky v rade za sebou, všetci majú zatvorené oči až na prvého, ktorý skupinu vedie.

Cieľ: Rozvíjať dôveru v seba a v druhého, rozvíjať priestorové cítenie, dodržiavať vlastnú bezpečnosť a bezpečnosť iných detí.

Modelovanie sochy

Organizácia a priebeh: Deti vytvoria dvojice podľa vlastného výberu. Rozmiestnia sa po hernej ploche. Jeden z dvojice je sochár a druhý modelovacia hmota. Sochár „modeluje“ svoju sochu tým, že dotykmi určuje polohu končatín, tela, hlavy.

Obmena: Sochár jemnými dotykmi na niektoré časti tela určuje jeho pohyb a polohu.

Cieľ: Hravý aspekt komunikácie s druhým, rozvíjať vzájomnú dôveru.

Spoločná skupinka

Organizácia a priebeh: Deťom zaviažeme oči šatkou a rozmiestnime ich do priestoru.

Na pokyn dospelého deti hľadajú ruky ostatných, až spoločne vytvoria kruh. Kruh sa zužuje, až sú deti veľmi tesne vedľa seba a všetci sa dotýkajú všetkých.

Cieľ: Objavovať priestor, rozvíjať dôveru v seba a v druhých

Hra na autá

Organizácia a priebeh: Deti vytvoria dvojice. Jeden z dvojice je auto, druhý šofér. Auto si zatvorí oči a predpažením rúk vytvorí nárazníky. Šofér mu položí dlane na plecia tak, aby to nebolo autu nepríjemné. Vopred sa dohodnú na signáloch : pravá ruka na pravom ramene znamená cestu doprava, ľavá doľava, jemný dotyk – cúvanie, prerušený dotyk – stoj, tlak dlaňami – cesta dopredu. Ak auto dôjde do cieľa úlohy si deti vymenia, alebo sa vymenia šoféri. Na konci hry sa porozprávame, s kým sa dieťa cítilo bezpečne.

Cieľ: Prijímať dotyky druhého, zlepšovať koncentráciu a priestorové vnímanie

Vzájomná opora

Organizácia a priebeh: Dvojice sedia opreté chrbtami o seba s pokrčenými laktami prepletenými cez seba. Ťahom spoločne vstávajú a zase si sadajú len s oporou chrbta, bez pomoci rúk.

Cieľ: Spoločne reagovať na kamaráta, konať s ohľadom na seba a druhých

Súhra vo dvojici

Organizácia a priebeh: Deti vytvoria dvojice a spoločne dvíhajú ťažkú imaginárnu debnu, odnášajú ju, spolu nesú ťažkú dosku, prenášajú kuriatka v košíku, nosidla s ťažkým bremenom, kocku ľadu atd. Každý pohyb najprv prevedú spomalene, aby preskúmali spoločnú spoluprácu. Potom pohyb zrýchlime a postupne ho stupňujeme.

Cieľ: Spontánne reagovať na pohyby spoluhráča, rozvíjať partnerskú citlivosť

Metódy aktivít: motivačná, hry, slovná, heuristické, inscenačné

Formy aktivít: zmiešané, frontálne, skupinové, individuálne

3.5 Tvorivé dramatické hry

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálne – motorická oblasť

- napodobniť pohyb v rôznych podmienkach
- dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných
- manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním
(rukami, nohami, kolenami, hlavou, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať)

JA SOM –sociálne - emocionálna oblasť

- uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine
- prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých
- nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými
- uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmoch)

ĽUDIA - perceptuálne –motorická oblasť

- uplatňovať spoluprácu v skupinovej, hudobno-pohybovej alebo hudobno-dramatickej hre

ĽUDIA - sociálne - emocionálna oblasť

- vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných

PRÍRODA - perceptuálne –motorická oblasť

- modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách
- využívať na pohyb rôzne pomôcky

KULTÚRA - sociálne - emocionálna oblasť

- uplatniť tvorivosť v hre
- vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno – dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla

Metódy aktivít: situačná, motivačná, tvorivej dramatiky, slovná, heuristické, inscenačné,

Formy aktivít: frontálne, skupinové,

Čo mi pripomína

Organizácia a priebeh: Deti sedia v kruhu. Učiteľka prinesie väčší počet predmetov rôznych tvarov alebo predmety dennej potreby (šatku, varešku, loptu, šál, valec, klobúk a pod. Vyberie si jeden z nich, pomenuje ho a nechá ho kolovať po odvode kruhu. Dieťa, ktoré drží predmet v ruke povie, čo mu pripomína, alebo, čo by to mohlo byť. Vystriedajú sa všetky deti v kruhu.

Obmena: dieťa predmet pomenuje novým názvom a podá ho aj s prejavom emócie vedľa svojmu kamarátovi. Preberajúce dieťa preberá predmet, ktorý dostáva. / Jožko, podávam ti malé kuriatko. Jožko prejaví to, čo cíti pri preberaní kuriatka. Následne povie, čo drží v ruke on a podá ho ďalšiemu./

Cieľ: Stimulovať predstavivosť, fantáziu a samostatné jednanie

Čo som

Organizácia a priebeh: Deti sedia v kruhu. Učiteľka položí nejaký predmet do prostriedku napr. papučku a pomenuje ho – vidíte malé mačiatko, vtáčika, ktorý vypadol z hniezda, rybka, ktorá vypadla z akvária, zatúlané húsatko a pod. Úlohou deti je reagovať na predmet podľa označenia a situácie.

Cieľ: Vnímať a akceptovať pri počúvaní city hovoriaceho

Sen

Organizácia a priebeh: Deti sedia v polkruhu, pred nimi je kreslo, alebo stolička na snívanie. Jeden z hráčov si vymyslí rozprávkový sen, alebo niečo, čo by si chcel splniť, zažiť. Svoj sen opíše kamarátom, ktorí po vzájomnej dohode sen splnia za pomoci vlastného pohybového stvárnenia. Snívajúce dieťa si sadne do kresla a začne snívať. Do sna sa aktívne zapája a reaguje na svojich spoluhráčov. Sen je bez verbálnej komunikácie. Napr.- byť princeznou, ktorá žije v krásnom zámku a má plno služobníctva, - lietať na vesmírnom korábe, - plaviť sa na obrovskej lodi a zažiť prepád pirátmi, jazdiť na koni atd.

Ciel': Vedieť sa dohodnúť a vzájomne participovať na spoločnej činnosti

Klapka, kamera

Organizácia a priebeh: Deti po vzájomnej dohode vytvoria menšie skupiny. Za určitý čas musia vymyslieť pohybovú etudu, ktorá bude predstavovať kľúčovú časť nejakej známej rozprávky. Deti môžu využiť rôzne pomôcky, zástupné, alebo imaginárne rekvizity .

Pred vlastným predvedením vytvoria statický obraz, ktorý sa slovami: „ Klapka, kamera“ spustí do dynamického. Ostatné deti hádajú o akú rozprávku ide. Takto sa vystriedajú všetky vytvorené skupiny.

Ciel': Hľadať tvorivé riešenia, rozvíjať imagináciu, vyjadriť určitú situáciu vlastným telom

V hračkárstve

Organizácia a priebeh: Hráči si vymyslia, akou by chceli byť hračkou v hračkárskom obchode. Musia si premyslieť, z čoho budú vyrobené, na akom mieste umiestnené, na aký účel ich vyrobili pre koho sú vhodné a pod. Keď príde kupujúci, hračky sa mu pohybom, prípadne aj zvukom predstavia. Kupujúci háda o akú hračku ide.

Ciel': Uplatňovať tvorivosť v hre, učiť sa byť spontánny

Zemeguľa

Organizácia a priebeh: Deti si vytvoria imaginárnu zemeguľu z farebných látok, ktoré predstavujú rôzne prostredia na našej zemi. Svetlo hnedá – piesok, modrá – voda, svetlo zelená - tráva, tmavohnedá – hlina, tmavozelená – les, sivá – skaly..

Podľa slovnej inštrukcie vedúceho deti pohybom a mimikou vyjadrujú: chodíme po horúcom piesku, studenej vode, hlbokoj vode, po ihličí, mäkkej tráve, rose, mokrej suchej hline, šmykľavých kameňoch atd.

Obmena: - hru hrať aj bez použitia farebných látok,

- chôdzu dopĺňať nejakým zážitkom – chodím po mäkkej tráve, štekli mi chodidlá, cítim jej teplo, zrazu stúpim na včelu.

Ciel': Modifikovať pohyby celého tela podľa slovnej inštrukcie

Na obláčiky

Organizácia a priebeh: V tejto hre deti prežijú kolobeh vody v prírode.

Deti čupia v drepe voľne v priestore. Pohybujú sa podľa slovnej inštrukcie vedúceho. „Ste para, ktorá pomaly stúpa z vody hore k oblohe. V atmosfére sa spájate do malých obláčikov, ktoré ako barančeky šantia po oblohe - / hra molekuly /. Malé obláčiky sa stretávajú a spájajú sa do väčších a väčších, až vytvorí jeden veľký mrak. Mrak sa stáva veľmi ťažký, začína fúkať až sa roztrhne. Z neho padajú dažďové kvapky znova na zem. Každá kvapka spadne na iné miesto. / chodíme pomedzi deti a pýtame sa kde spadlo - na strechu, chodník, jazierka, list, mora.../

Dážď je výdatný. Kvapky ktoré spadli na zem sa postupne spájajú a vytvárajú mláku, potôčik, rieku, more. Nakoniec vyjde slnko, a voda sa začne vyparovať, Sme para.....“

Obmena: - hrou môžeme prežiť sneženie – snehové vločky, vytváranie závejov, kalamity, stavenie snehuliaka, poľadovice a pod.

Ciel': Vedieť spolupracovať v skupine

Na tmú

Organizácia a priebeh: Deti sedia v kruhu a hľadajú asociácie na slovo tma. / čierna, záhadná, smutná, mesiac, hviezdy, ticho, strach, tajuplná, atd. / Po rozhovore sa deti rozptýlia po priestore a mimikou, gestom, pohybom, použitím farebných šatiek, zvukom vyjadrujú tmú. Môžeme deťom predtým prečítať rozprávku „Ako tma meškala“

Ciel': Rozvíjať improvizáčne schopnosti, konať s ohľadom na seba i druhých. Vyjadriť pocity a dojmy z vypočutej rozprávky

Kamenné sochy

Organizácia a priebeh: Deti sa voľne pohybujú po hernej ploche. Na slovný pokyn dospelého, ktorý vyjadrí o akú sochu ide, sa deti zastavia v požadovanom stave

a zostanú tak nehybne asi tridsať sekúnd. Potom reagujú na nový pokyn, po ktorom deti chodia s neutrálnym výrazom pokračujú v chôdzi.

Niektoré príklady sochy: veselé, smutné, choré, nazlostené, mocné, slabé, malé, veľké.

Obmena: na slovný pokyn vytvoria súsošie / matka a dieťa, mačka a myš, váza s kvetmi, ovocná misa, ... /

Cieľ: Vyjadrovať určitú skutočnosť mimikou, rozvíjať partnerskú citlivosť

Kto chýba

Organizácia a priebeh: Jeden hráč ide za dvere. Ostatní rozohrajú improvizáciu, v ktorej bude chýbať veľmi dôležitá postava. Privolaný hráč háda, čo deti predstavujú a kto v nej chýba. Napríklad: autobus bez šoféra, orchester bez dirigenta, obchod bez predavačky,

Cieľ: Iniciovat' spoluprácu v skupine, rešpektovať ostatných, zdokonaľovať cit pre pozorovanie

4 LITERÁRNE TEXTY V DRAMATICKEJ VÝCHOVE

Ponúknutý materiál má byť inšpiráciou k práci s ktorou sa učiteľky denne stretávajú. Ukážky sú ponúknuté, ako jedna z možností tvorivého prístupu k literárnemu textu, s ktorým môžeme pracovať priebežne niekoľko hodín, týždňov, mesiacov i po celý rok. Aktivity sú vhodné pre vekovú kategóriu 5-6 ročných detí. Učiteľka a detí svojou aktivitou môžu dej vybraného textu tvorivo rozvíjať.

Možnosť využitia prvkov dramatickej výchovy:

- v riekankách
- v básničkách
- v rozprávkach

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálne – motorická oblasť

-ovládať základné lokomočné pohyby

-dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných

JA SOM –sociálne - emocionálna oblasť

- *uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine*

-*prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých*

-*nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými*

- *rozširovať pasívnu a aktívnu slovnú zásobu*

-*vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny*

-*uplatňovať spisovnú podobu materinského jazyka*

-*uplatňovať schopnosť analyticko – syntetických hier a činnosti so slovami*

ĽUDIA – kognitívna oblasť

-komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom –slovenskom a v cudzom jazyku

-používať spisovnú podobu štátneho slovenského alebo cudzieho jazyka

ĽUDIA – sociálne – emocionálna oblasť

-komunikovať otvorene bez bariér a predsudkov

-hodnotiť pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií

KULTÚRA– kognitívna oblasť

-vnímať rôznorodosť hračiek a predmetov vo svojom okolí

KULTÚRA– sociálne - emocionálna oblasť

-uplatniť tvorivosť v hre

-vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno – dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla

Rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffového inštrumentára

-počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy

-vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo (činohru, spevohru)

-reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky a príbehy

-vyjadriť rôznymi umeleckými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobne –dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla

Metódy aktivít: slovná, názorné, problémové, heuristické, DITOR, situačná, inscenačná, tvorivej dramatiky, metóda riešenia problémov, metóda hrania rolí

Formy aktivít: frontálne, skupinové individuálne

4.1 Riekanky

Edukačný cieľ: Rytmizovať riekanky hrou na telo, alebo prostredníctvom Orffového inštrumentára. Rozvíjať rytmickú fantáziu.

Počet detí: do 15

Vek detí: od 4 – 6 rokov

Časová dotácia: do 30 min.

Pomôcky: rytmické hudobné nástroje,

Riekanka: Vraví lienka Zvedavienka: „Čo vyrastie zo semienka?“

Prvosienka! Druhosienka! Treťosienka! Miliosienka!

Každá v zlatých podkolenkách, každá ako nitka tenká.

(D. Hevier: Skladací dáždník a dáždnikový skladateľ.)

a) text riekanky môžeme rytmizovať pri: chôdzi, pri behu, pri skokoch, pri dlhom kroku, tanci

b) text riekanky prenášať do hry na telo:

- tleskaním – tvrdým úderom rúk, sklzom dlaní po sebe vertikálnym smerom
- plieskaním – oboma rukami o stehna, striedavo, rukami o zem
- dupaním – na celé chodidlá, na pätu, na pološpičku, sklzom po zemi
- lúskaním,

c) text riekanky rytmizujeme na detských rytmických hudobných nástrojov

Cvičenia môžeme umocniť vhodnou motiváciou výrazových variantov / veselo, smutne, ticho, nahlas, lenivo, tajne, /

Hrou na tele, ale aj rozmanité druhy pohybu od jednoduchej chôdze, až po výrazový tanec, môžeme spájať nielen s riekankami, ale aj so všetkými hudobnými a dramatickými hrami. Belo Felix (1996)

Po tejto príprave pristúpime k dramatickému stvárneniu textu nasledovne:

Vyberieme si imaginárnu lúku a chodíme na boso po mladučkej tráve, cítime ešte rannú rosu, ktorá nám ovlažuje naše nohy. Ďalej na lúke rastie vysoká tráva, cez ktorú sa musíme brodiť, chodíme po pokosenej tráve, po sene. Z hlboká dýchame a cítime čistý vzduch, vôňu pokosenej trávy, štebot vtáčikov atd.

Každé dieťa vytvorí zo seba ľubovoľné semienko kvetu z riekanky a vyberie si miesto, kde sa chce zasadiť a vyrásť.. Dieťa lienka si sama zvolí spôsob pohybu a rytmizácie / s navrhnutých možností /, poletuje po lúke a recituje riekanku. Keď sa zastaví pri semienkach, pohladí ich, usmeje sa a oni sa menia na kvety. Keď sa všetky semienka premenia na kvety, ktorých názov vyplýva z textu riekanky, predstavujú sa tak, že rytmizujú svoj názov: pr – vo – sien - ka, dru – ho – sien – ka....

Po ukončení určíme druhú lienku a hra sa opakuje.

4.2 Básničky

Edukačný cieľ: Vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne ,dramaticky, hudobno-dramaticky) pocity a dojmy z básničiek.

Počet detí: do 15

Vek detí: od 5 – 6 rokov

Časová dotácia: do 30 min.

Pomôcky: rôzne predmety z herne

Báseň: **J. Pavlovič: Čo sú moje očka**
 Čo sú moje očka?
 dvoje okienočka.
 Vidím cez ne svet
 krásny ako svet.

Básničku si povieme v rôznych emočných polohách: smutno, veselo, plačlivo, ako rozkaz, ako pranie, hanblivo,

Dohodneme sa s deťmi, čo naše očka budú vidieť a na taký svet sa zahráme.

a/ - *chodíme po hrade:* vidíme tam nádherné miestnosti, na stenách obrazy panovníkov, pekný nábytok, koberce, lustre, svietniky ...(vlastné zážitky)

Prvá izba je izba princeznej – čo naše očka vidia?

- posteľ kde spala, zrkadlo, kde sa pozerala, skriňu plná šiat, črievičky, ktoré nosila, korunku na podstavci, hračky s ktorými sa hrala atd. – vymýšľajú deti

Druhá izba je hradná jedáleň - veľký stôl, stoličky, strieborné príbory, honosné misy, ...

Tretia izba je izba strážcov hradu – kopije, halapartne, rytierske brnenie, prilbice, kuše,

Štvrtá izba je hradná kuchyňa – pec, nádoby na varenie, umývanie riadu, nádoby s vodou, tácky,

Nádvorie a hradná záhrada – studňa, koč, fontána, voňavé záhony kvetov, okrasné stromy, lavičky – precitujeme atmosféru, vyjadrujeme ju mimikou

Pivnica zločincov – cítime zápach a smrad, atd.

b/ - *sme v dedine:*

- kostol / veža, múry, kríž, modliacich sa ľudí /
- domy, lavičky, /deti sú domáce zvieratká – psi, mačky, kozy, sliepky, kohút, kravičky, prasiatka, morky, zajace – pridávajú zvuky zvierat
- záhrady / deti vytvoria stromy, kvety, vtáčiky, hmyz, trávu /
- polia, / traktor – chlapci znázorňujú prácu na traktore, ostatné deti sú brázdy, zemiaky, repy, /
- kone / pracujúce v lese alebo na poli /
- močiar / deti vytvoria močiar, žabky, trstinu, vrbu, vtáčiky, včielky, komáre, vodné rastliny, bocian, /

c/ - *sme v meste*: Bratislava

- hrad / 4 veže, hradné múry, /
- Dunaj / vytvoria rieku, lode, okolo lavičky, kolotoč. /
- továrne / deti sa menia na rôzne stroje, pridávajú zvuky a menujú aký som stroj/
- letisko / lietadlá, riadiaca veža, štartovacia plocha, hasiči, /
- ZOO / prehliadka –zvieratá, ošetrovatelia, predavač vstupeniek, voliére, /
- detské ihriská / - preliezačky, pieskovisko, hojdačky, hrajúce sa deti
- športový štadión / - športovci, diváci, rozhodca,/
- nemocnica
- divadlo / javisko, herci, diváci – môžeme sa zahrať na rozprávku /
- železničná stanica / predavačky lístkov, nástupište, čakáreň, vlak, rušňovodič, sprievodca, cestujúci – zahrať sa, rozdeliť si úlohy /

Týmto spôsobom dávame deťom priestor na poznanie a precítenie toho, čo im je blízke, zo sveta, ktorý ho obklopuje a takto ho môže vidieť aj v abstraktnej podobe.

4.3 Rozprávky

Kozliatka

Mária Rázusová – Martáková

(Zlatá Brána)

Cieľ: 1. Uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami

2. Učiť sa spontánne vstupovať do role rozprávkovej bytosti
3. Nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými

Počet detí: do 15

Vek detí: od 4 – 6 rokov

Časová dotácia: každá aktivita do 30 min.

Pomôcky: vankúše, biela plachta, obrázkový materiál, knihy, farebná gazoviana, ozvučné paličky, činel, tamburína

OBSAH:

1. Koza a kozliatka
2. Nezbedné kozliatka
3. Nebezpečie v lese
4. Schovávačka pred vlkom
5. Vlk a kozliatka
6. U kováča
7. Vyslobodenie kozliatok
8. Ukončenie rozprávky

Prvá edukačná činnosť:

1. Koza a kozliatka

Sadneme si na vankúše a v kruhu sa s deťmi porozprávame všeobecne o koze a kozliatkach. Zistíme si, aké vedomosti o týchto zvieratkách deti majú. Ideálne je, keď videli živú kozu a kozliatka. Pomôžeme si pripravenými obrázkami, ktoré si prezeráme a pýtame sa, ako koza vyzerá (rohy, vemienko, biela srst', kopýtko, bielu bradu..), ako sa kozliatka chovajú, ako vyzerajú a aké zvuky vydávajú, čo jedia, kde žijú, kto sa o nich stará.

DH: „, Vankúšik“

Prečítame deťom prvú časť rozprávky, kde sa zoznámia s prostredím a postavami príbehu.

2. Nezbedné kozliatka

Po dočítaní rozprávky vyzve učiteľka detí, aby sa spolu zahrali na kozu a kozliatka. Najprv si spolu s deťmi pripravíme prostredie kde mamička koza s kozliatkami bude bývať (domček v lese). Z vopred pripraveného materiálu si spoločne nainštalujeme scénu – vankúše – domček, zelená gazovina - les,

Modrá gazovina – potok. Medzi lesom a potokom bude imaginárna lúka. Mama koza – učiteľka- prehodí si bielu plachtu cez seba a vypustí kozliatka z domčeka na lúku, aby sa tam hrali. Deti si vymýšľajú rôzne hry – schovávačky, chytačky, kruhové hry a pod. hrajú sa do tej doby, kým mama koza vyjde pred dom, zabúcha ozvučnými paličkami a zavolá na ne: „ Kozliatka, kozliatka poďte domov!“

Kozliatka pribehnú domov a mama koza sa ich pýta čo vonku robili, ako sa hrali, čo všetko zažili. Mama koza komentuje ich správanie, chváli ich, prípadne aj pokarhá za zlé správanie. Celá hra sa môže zopakovať podľa záujmu detí dva až tri krát.

DH: „ Čarovná tamburínka“ (obdobná hra ako s vankúšikom, hovorí ten, kto tamburínu drží v ruke)

Druhá edukačná činnosť:

3. Nebezpečenstvo v lese

Deti si znova sadnú do kruhu a spoločne sa rozprávajú o tom, čoho všetkého by sa mohli kozliatka a koza bývajúce blízko lesa báť. Deti čerpajú z vlastnej skúsenosti z pobytu v lese – stretnutie s neznámym človekom, napadnutie zvierat'om, poranenie atd. – učiteľka podnecuje ich predstavivosť, vlastné zážitky , taktiež porozprávame sa, ako sa pred nebezpečenstvom chrániť, kto im môže pomôcť.

Prečítame ďalšiu časť rozprávky, kde sa deti dozvedia, koho sa musia kozliatka báť a čo majú robiť.

Dostaneme sa zákonite k vlkovi. Deti charakterizujú vlka, ako vyzerá, prečo je pre kozliatka nebezpečný, ako sa môžu kozliatka pred vlkom chrániť, napodobňujú hlas vlka, priradia mu detský hudobný nástroj ktorý ho môže charakterizovať (činel, tamburína) a pod.

4. Schovávačka pred vlkom

Mama koza vypustí kozliatka pred domček, aby sa hrali. Deti v úlohe kozliatok sa po skúsenostiach z predošlej hry hrajú rôzne hry: hádžu si vankúšom – loptou -, preskakujú potôčik,

Keď započujú hlas vlka, prípadne vopred dohodnutý zvuk nástroja, rýchle sa schovávajú v priestore, aby ich vlk nenašiel. Učiteľka v roli vlka hľadá kozliatka a slovne

komentuje napr: „Kde sú kozliatka, veď len teraz som ich videl, vylezte, vidím vás,“..

Cieľom hry nie je nájsť kozliatka, ale spontánne vstupovať do role rozprávkovej bytosti vyjadrovať pocity , ktoré momentálne prežívajú – vlk, kozliatka

5. Vlk a kozliatka

Rozprávku prečítame do konca a spoločne sa porozprávame o tom, ako rozprávka ďalej pokračuje.

Spoločne si zaspievame pesničku mamky kozy: „*Kozliatka maličké, otvorte mamičke, nesie vám, nesie vo vemene mliečičko, nakrmi vás sienkom, napojí vodičkou.*“

Slová piesne použijeme z knihy, alebo si ich môžeme vymyslieť spolu s deťmi.

DH: „Klapka, kamera“ si zahráme krátke edudy ako vlk prichádza k domčeku a čo všetko podnikne, aby kozliatka oklamal. Nemusíme sa pridržiavať textu, môžeme si rôzne situácie vymýšľať – napr. povie im, že je zatúlaná ovečka, zarecituje básničku, chce vyvaliť dvere, podhrabať sa pod domček atd.

Tretia edukačná činnosť:

6. U kováča

Nakoniec sa vlk rozhodne, že pôjde ku kováčovi. Spolu s deťmi zmeníme scénu a vytvoríme kováčsku dielňu. Kováč bude podkúvať koníka – dve deti sa chytia tak, že jedno stojí a druhé je v predklone a drží sa druhého za pás, prikryjeme ho plachtou – pritom si spievajú riekanku: „*Jeden kováč koňa kuje, koľko klincov potrebuje?, Kujem, kujem podkovičku, koníkovi na nožičku*“.

Z vankúšov urobíme cestičku ku kováčovi, deti sedia na vankúšoch a predstavujú niečo, čo je okolo cesty – kvety, tráva, kamene, slimák atd..pritom použijú aj farebnú gázu .

Vlk prichádza ku kováčovi a prosí ho, aby mu ukul tenší hlas. Ten mu ho v strachu o svoj život ukuje a vlk natešený odchádza za kozliatkami. Znova s deťmi si vymyslíme, ako bude kováč kuť vlkovi tenší hlas, skúšame rôzne varianty.

7. Vyslobodenie kozliatok

Znova si vytvoríme kozí domček, potôčik, les. V domčeku sa kozliatka zabávajú do chvíle kým vlk nezabúcha na dvere (ozvučné paličky). Nasleduje rozhovor kozliatok a vlka, ktorý ich oklame a oni mu dvere otvoria. Začne naháňačka – len v určenom priestore (domčeku) kde vlk chytá a žerie kozliatka –

DH: „ Sochy“

Chytené a zjedené kozliatka sa ukryjú pod plachtu ktorá je pri potoku a znázorňuje vlkove brucho. Vlk si k nej ľahne a spí.

Jedno kozliatko sa ukryje tak, aby ho vlk nenašiel – zakryje si rukami oči –znak, že ho nikto nevidí.

Prichádza mamka koza a všetko sa dozvedá. Ide kozliatka vyslobodiť z vlčieho brucha tak, že spod plachty vyberá deti a umýva ich v potoku.

Spoločne sa radujú a tešia, objímajú sa - neverbálny kontakt.

8. Ukončenie rozprávky

Na záver si znova sadneme do kruhu a edukačnú aktivitu môžeme uzavrieť otázkou na osobné postoje jednotlivých detí, čo sa stalo s vlkom, ako by rozprávka pokračovala, keby vlk požral všetky kozliatka , keby kováč vlkovi neukul tenší hlások, keby kozliatka vlkovi neotvorili dvere , kto z nich by vlkovi otvoril, keby bol kozliatkom a pod. Takto príbeh bude mať otvorený koniec a môžeme sa k nemu vrátiť.

4.4 Úryvok z rozprávky

Jozef Čapek: Ako psíček s mačičkou piekli tortu na meniny

Cieľ: Zoznámiť sa s časťou rozprávky, ktorá by navodila predstavy detí. Stimulovať fantáziu, tvorivosť, ochotu spolupracovať a motivovať detí k ďalšej práci.

Počet detí: do 15

Vek detí: od 4 – 6 rokov

Časová dotácia: do 30 min.

Pomôcky: dlhé lano, švihadlá, vankúše

Motivačný kontext činnosti:

1. Krok – komunikačný kruh

Otvoríme tému: „ Už ste niekedy jedli tortu? Pri akej príležitosti? A aká to bola torta? Ktoré suroviny sa dávajú do cesta?

2. Krok - Čítanie úryvku rozprávky:

Úryvok:

Psíček mal mať zajtra meniny a mačička narodeniny.

„ Dostala som chuť na naozajstnú tortu,“ povedala mačička. „ Vieš čo ved' keď mám zajtra narodeniny a ty meniny, mali by sme si naozajstnú tortu upiecť! Lenže neviem, ako sa taká torta robí.“ „ To nič“, povedal psíček, „ to je ľahko, to ja teda zasa viem, ako sa robí naozajstná torta. Do takej naozajstnej torty sa dá všetko, čo je najlepšie na jedenie, všetko, čo najradšej ješ, a potom je tá torta najlepšia! “

„ To je pravda,“ povedala mačička, „ urobíme si takú najlepšiu tortu.“

Psíček a mačička si vzali zástery a pustili sa do varenia. Vzali múku, mliečko a vajíčka a všetko to dokopy zmiešali . „ Torta musí byť sladká“, povedala mačička a nasypala do toho cukor.

„ A trochu slaná“ povedal psíček a dal tam soľ. „ Mne sa zdá, že je málo masťná,“ povedala mačička, „ musíme tam dať zopár kožíek slaninky.“ „ A aby sme nezabudli na oriešky“, povedal psíček a nasypal tam za vrecúško orieškov. „ A ešte tam určite patrí aj uhorka“ a dala tam uhorku.

„ A kosti,“ volal psíček,“ musíme tam predsa dať nejaké kosti.“ Tak do tej torty dali hromadu kostí.

„ A ešte nejakú myš, ja mám predsa myši hrozne rada!“ spomenula si mačička a dala do torty štyri myši. „ Tak a teraz niekoľko párkov, poriadne korenených,“ povedal psíček a dal tam niekoľko párkov.

Tak do tej torty dávali a miešali všetko možné, dali tam smotanu, cibuľu, cesnak, trocha čokolády, korenie, krupicovú kašu, cukríky, oškvarky, škoricu, tvaroh, marcipán, ocot,

kapustu, jednu husaciu hlavu a hrozienka, nuž všetko možné do tej torty dávali, len chleba tam nedali, lebo psíčkovia a mačičky chlieb veľmi neľúbia.

Keď to všetko zmiešali a rozmiešali bola z toho torta ako koleso na voze. „Páni moji, to bude tortisko, tej sa poriadne napukáme!“ pochvalovali si, „a teraz ju dáme piecť“.

Dali tortu piecť a tešili sa z toho, až bude upečená. Dymilo sa z toho, kloktalo to, prskalo a fučalo, škvarilo sa to, syčalo a išla z toho para, smažilo sa to, pripaľovalo, kypelo to a pretekalo a čmudilo to, ako keby ste pálili staré handry.

Keď sa im torta zdala už dosť upečená, dali ju pred dvere, aby vychladla.

3. Krok – edukačná činnosť 1

Deti voľne pobejú podľa rytmu bubienka. Na dohovorený signál učiteľka vysloví nejaké jedlo (guláš, koláč, zemiaková polievka, jaternica, šošovicový prívarok, palacinka..) deti sa snažia to určitým pohybovým znázornením vyjadriť. Môžu skupinovo aj jednotlivito.

4. Krok - edukačná činnosť 2

Utvoríme kruh s lana, ktorý predstavuje veľký hrniec, do ktorého psíček a mačička dávali jednotlivé prísady. Deti chodia dookola kruhu – okolo lana a pri vyslovení určitej suroviny, o ktorej si myslia, že do torty patrí, skočia do vnútra (do hrnca) Menujeme suroviny s vypočutého úryvku alebo aj vymyslené.

5. Krok – Psíčkova a mačičkyná popletená torta

Kruh z lana bude predstavovať hrniec. V kúte miestnosti budú vankúšiky. Každé dieťa si vezme jeden vankúšik a rozmyslí si, aká prísada bude predstavovať jeho vankúš do torty. Chlapci budú psíčkovia a dievčatá mačičky. Nahlas budú komentovať, čo pridali do torty a hodia to do hrnca.

Potom sa hrniec zamieša, tzn. Deti rôznym spôsobom obchádzajú hrniec – skáču, tancujú, behajú, pochodujú...

6. Krok – Miešanie cesta

Deti vojdú do hrnca, sami sú nejakou prísadou do torty. Učiteľka povie: „*Cesto začnem miešať , je spočiatku riedke, postupne hustne, je ho čím viacej a začína kysnúť. Kysne, narastá, až preteká z hrnca von.*“ Deti sa snažia slovnú inštrukciu podľa svojej predstavy stvárniť pohybom.

„ Keď cesto vykyslo, dáme ho do trúby na pečenie. Cesto začína syčať, bublať, prskať, ide z neho para, nadskakuje, dymí, pripaľuje sa, fučí. “ Deti vykonávajú výroky učiteľky pohybom i zvukom.

7. Krok – Chladenie cesta

Keď je torta upečená, dáme ju vychladnúť pred dvere.

Deti znázorňujú pocitovo a pohybom, ako koláč chladne, až celkom vychladne.

8. Krok – Reflexia

Utvoríme komunikačný kruh a rozprávame sa o pocitoch, ktoré deti zažili pri pečení torty.

- Ktorou surovinou by chceli byť a prečo
- Ako sa cítili, keď boli cestom v hrnci
- Ako sa cítili, keď sa piekli v trúbe
- Ako sa cítili, keď chladli
- Akú tortu majú najradšej.....

5 ROČNÉ OBDOBIA V DRAMATICKEJ VÝCHOVE

Úspešným predpokladom tvorivosti detí v ktorých budú simulovať modelové situácie a prežijú ročné obdobia je dostatok vedomosti o danom období, ako aj bohaté pohybové skúsenosti. Z tohto dôvodu ponúknuté hry je vhodné realizovať s 5-6. ročnými deťmi.

Výkonové štandardy

JA SOM - perceptuálno – motorická oblasť

- orientovať sa v priestore (vo vzťahu k vlastnej osobe)
- zaujať rôzne postavenia podľa pokynov

JA SOM - sociálno - emocionálna oblasť

- pozdraviť, poďakovať a požiadať o pomoc
- hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach
- nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými
- počúvať s porozumením
- rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu

ĽUDIA – kognitívna oblasť

- poznať, slovné opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti
- poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov
- reagovať neslovné na otázky a pokyny

PRÍRODA - perceptuálno – motorická oblasť

- pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami
- využívať na pohyb rôzne pomôcky

PRÍRODA - kognitívna oblasť

- rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia
- poznať, opísať a rozlíšiť niektoré kvety
- poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich význam

-poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody

- poznať, opísať a rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím

PRÍRODA – sociálno – emocionálna oblasť

-prejaviť vzťah a ochranárske postoje k prírodnému prostrediu a stvárniť ich prostredníctvom rôznych umeleckých prostriedkov

-rozprávať pocity, zážitky, dojmy zo starostlivosti o prírodu a zobraziť ich

KULTÚRA – sociálno – emocionálna oblasť

-chápať rôznorodosť hier

-uplatňovať tvorivosť v hre

-stvárniť detské piesne dramatickými výrazovými prostriedkami

-použiť v hrách riekanky, vyčítanky, s rôznou tematikou

Metódy: slovná, názorná, praktickej činnosti, dramatickej hry, hra v rolí, problémová, hodnotiace, situačne – modelové,

Formy: skupinové, hromadné, frontálne

Organizácia aktivít: v herni, pri pobyte vonku, edukačných aktivitách

5.1 JAR

Charakteristické znaky jari:

Komunikačný kruh: Sadneme si do kruhu a porozprávame sa o jari – prebúdzanie prírody, prílet lastovičiek, otepľuje sa, liahnu sa kuriatka, jarné zvyky atd.

- slnko – otepľovanie, topenie snehu, privoláme ho básničkou:

Slnce, slnce, pod' na naše líčko,

dáme ti vajičko, otvoríme vráta

dáme ti kus zlata

dramatická etuda slnka: východ slnka – drep a pohyby rúk, slnko svieti – pohyb celého tela so snahou obsiahnuť čo najväčší priestor okolo seba, západ- spomalený pohyb rúk, návrat do drepu alebo kľaku.

použitý zvuk: zvonček, triangel

- dážď – kolobeh vody, dažďové kvapky, privoláme básničkou:

Kvapi-kvapi-kvapi, mňa dažď neprekvapí.

Kvapi-kvapi-kvap, pre pár kvapiek budem chlap.

dramatická etuda dažďa: deti sa menia na kvapky, pobejú po priestore a postupne si sadajú, čunú si, idú do kľaku, ľahu – ako to sami cítia, pýtame sa ich, kam dopadli..

použitý zvuk: tleskame dľaňami, činelky

- prebúdžanie prírody – kvitnutie kvetov, púčiky na stromoch, poletujúci hmyz:

Jar k nám prišla, zvonček zvoní

na lúke je tisíc vôni.

dramatická etuda slnka: deti si vyberú, čo chcú byť na jar. Básničku rozohrávajú tak, že si spomedzi seba vyberú jedno dieťa Jar, ktoré svojím pohybom, pohladením a dotykom postupne prebúdzá celú prírodu / deti premenené na mravce, lienky, motýľa, zvonček, margarétku, mušky, včely, užovku, lastovičku.../

použitý zvuk: zvonček, zvonkohra, lúskanie prstami, píšťalka, flauta

- zurčiaci potôčik – vlnky, zvuky okolo potoka, kačičky:

Pri potoku sedela, na kačeny volala:

Kač, kač, kač, kač, kačena, nasypem ti jačmeňa.

dramatická etuda potôčika: deti si kľaknú, chytia sa za paže, pravidelne sa vlnia, podľa toho, aký potôčik znázorňujú a hovoria básničku – pokojný, silný, plytký

použitý zvuk: údery dľaňami o zem

Deti môžu použiť rekvizitu – stuhy, šatky, modrú látku na stvárnenie potoka

- liahnutie kuriatok – sme vajíčka, ležíme pod sliepočkou, ktorá nás zohrieva. V škrupe je zárodok kuriatka, ktorý rastie – rastieme, v škrupe máme málo miesta, je tam tma, chceme sa dostať von. Zobáčikom klopec na škrupe, ktorá zrazu praskne – liahneme sa. Vyliahnuté spoznávame svoju mamičku, súrodencov s ktorými sa kontaktujeme - podaním ruky, pohladením, objímame sa... Učiteľka v roli mamičky pomáha deťom spoznávať okolitý svet – učí ich zobkať trávičku, piť vodičku, chráni ich pred nepriateľmi...

Asociačný kruh: po hre sa deti rozprávajú, ako sa cítili vo vajíčku, keď sa vyliahli, čo si prvé všimli, ako sa im páčila mamička, čo sa naučili a pod.

5.2 LETO

Improvizácii predchádza rozhovor o charakteristických znakoch leta a dramatické hry.

Letné počasie

Komunikačný kruh: Sadneme si do kruhu a zhovárame sa s deťmi o tom, že slnko je v lete najsilnejšie, že sa z morí, rybníkov a riek vyparuje veľmi veľa vody a preto vznikajú letné búrky sprevádzané silným dažďom a vetrom. Dážď je veľmi potrebný pre smädné rastliny, zvieratá

dramatická etuda slnka: sme letné slnko, pálivé, žeravé, mocné, z výšky vidíme celý svet – čo deti „vidia“ v lete komentujú

dramatická etuda vody: sme voda v prírode, odparujeme sa, sme para, rýchlo stúpame na oblohu, meníme sa na oblaky plné dažďa, stretávame sa, spájame, až sme také ťažké, že sa roztrhneme a vzniká letná búrka

dramatická etuda letnej búrky: sme letná búrka, sme oblaky ktoré udierajú do seba a tak vznikajú hromy a blesky (spojíme so zvukmi), pridáva sa vietor. Na oblohe zasvieti slniečko a vzniká dúha, zahráme sa na dúhu

Po týchto dramatických etudách si deti rozdelia úlohy a zahrajú sa na letné počasie.

Improvizácia: Počasie v lete. Jedno dieťa je žeravé, horúce slnko, ktoré páli na jazero, deti ležia na zemi a vytvárajú vodu v jazere. Slnko ich mení na paru, stúpajú hore, do stoja, sú oblaky, keď ich je už na oblohe veľa, majú málo miesta, začnú sa spájať a sácať do seba. Z dieťaťa, ktoré hralo rolu slnka sa stáva vietor (vymení si pokrývku hlavy) ten ženie oblaky oproti sebe, vzniká búrka sprevádzaná hromami, bleskami, búrka utíchla, vykuklo slniečko, slabo ešte prší (deti ležia na zemi ako voda, hrou na tele predvádzajú klopanie dažďa) sme dúha.

Pomôcky: farebné šatky, klobúky, rukavice, činely, bubienok ap.

Letná záhrada

- vedíme s deťmi rozhovor o tom, aké ovocie dozrieva v lete, kde rastie, akej je farby, ako chutí
- sme jahody, rastieme na zemi medzi lístím, najprv len kvitneme, rastieme, dozrievame
- sme maliny, rastieme na kríkoch- kvitneme, rastieme, dozrievame
- sme čerešne kvitneme, rastieme a dozrievame na stromoch.
- sme deti, ktoré pomáhajú mamičke obrat' jahody. Musíme sa zohýbať
- maliny zbierame v stoji

- na čerešne musíme vyliezť po rebríku.

Improvizácia: Spracovanie ovocia- sme ovocie, umývajú nás, ukladajú do fľaše, je nám tam tesno, zalievajú nás sladkým sirupom, po sterilizácii ležíme na polici v komore. Po hre sa s deťmi porozprávame sa o tom, ako sa cítili keď ich natlačili tesne na seba, ako keď ich zalievali sladkým sirupom.

Pomôcky: červené šatky, klobúky, rukavice ap.

Prázdniny

- porozprávame sa o tom, kedy sú prázdniny a na čo slúžia a čo zvykneme cez prázdniny robiť
- balíme si tašku- deti stoja v kruhu, podávajú si pomyselnú tašku a postupne každé dieťa do tašky niečo pribalí- pantomímou predvedie, ostatní hádajú čo to je, začína učiteľka
- cestujeme na výlet bicyklom, najprv do kopca, ide nám to pomaly, potom dole kopcom
- porozprávame sa o tom, kedy to bolo ťažšie, do kopca, alebo dolu kopcom
- cestujeme vlakom
- na lodi- pádlujeme, rýchlo cez pereje a pomaly na tichej vode
- sme pri vode, každé z detí predvedie, ako sa dá vo vode zabávať- plávať, špliechať, ponárať, splývať...

Improvizácia: Na výlete. Je krásny letný deň, deti predstavujú slnko- krásne žiari a ľahké obláčiky- voľne povalujúce sa po oblohe. Každý dobrý výlet začína balením- učiteľka balí tašku na výlet, deti predstavujú predmety, ktoré je potrebné zbaliť, pocestujeme autobusom- sme autobus plný cestujúcich, vystupujeme na lúke pri vode, postavíme stan- deti sa postavia oproti sebe, rukami urobia striešku. A začína zábava vo vode a na vode- špliechame, plávame, ponárame sa, člnkujeme sa...

Pomôcky: volant, stoličky,

5.3 JESEŇ

Improvizácii predchádza rozhovor o charakteristických znakoch jesene a prípravné dramatické hry.

Ochladilo sa

Komunikačný kruh: Porozprávame sa s deťmi, či už niekedy boli vonku keď pršalo a fúkal silný vietor a aké to pre nich bolo. Jeseň je najfarebnejšia, lebo všetko v prírode zafarbí svojimi pestrofarebnými farbičkami. Slniečko svieti slabšie, opadáva lístie a príroda sa chystá na zimný spánok.

- sme jesenné zubaté slnko, ktoré už stráca svoje sily a hreje stále menej
- sme jesenný dážď, chladný, sprevádzaný studeným vetrom (pridáme zvuky)
- sme hustá, chladná jesenná hmla, z kútov sa valíme a vypĺňame celý priestor
- porozprávame sa o tom, prečo nás vždy na jeseň opúšťajú sťahovavé vtáky a ako sa asi cítia, keď musia dva krát do roka preletieť takú obrovskú vzdialenosť

dramatická etuda odletu lastovičiek do teplých krajín:

Sme lastovičky, ktoré poletujú po oblohe a navzájom sa kontaktujú neverbálne ale aj verbálne. Dohovárajú si stretnutie na telefónnom drôte, aby odleteli spolu, lebo je to pre nich bezpečné. Dohodneme sa, ktoré deti budú lastovičky a ktoré budú vytvárať vlastným pohybom a telom cestu lastovičiek na juh. Lastovičky sedia na drôte a na dohovorený signál na spoločne odlietajú – zvuk zvončeka. Ak zaznie, deti lastovičky odlietajú. Letia ponad mestá – urobíme mesto, letia cez vysoké hory – urobíme hory, v horách na nich útočia hladné dravce – naháňačka s dravcom, letia cez oceán – urobíme šire more. Lastovičky sú unavené a hľadajú miesto na oddych. V diaľke vidia loď na ktorej si oddýchnu a pospia. Ráno znova letia cez more, až doletia na juh. Tešia sa, že prekonalí d'alekú cestu.

Asociačný kruh: krátky rozhovor, ako sa cítili na d'alekej ceste, čoho sa obávali,

- hra na šarkanov- sme šarkany, ktoré šantia na oblohe, voľne lietajú sem a tam
- deti po hre rozprávajú čo videli z výšky, keď boli šarkanmi

Improvizácia: Jedno dieťa je zubaté slnko, iné vietor, tri deti dážď, ostatné deti si sami zvolia, čím chcú byť – deti púšťajú šarkanov,

Pomôcky: farebné šatky

Záhrada na jeseň

- rozhovor o tom, čo dozrieva na jeseň v záhrade

- sme mrkvy a petržlen, sme zasadené v zemi, nič nevidíme a čakáme, kedy uvidíme svetlo a susedov na roli. Porozprávame sa navzájom o svojich pocitoch pod zemou a teraz na svetle. Pri kontakte sa pozdravíme. Mrkvy sa tešia, že keď vyrastú budú chutnou pochúťkou pre ľudí, zvieratká, petržlen sa chváli svojou vôňou a ľudia si s ním ochutia polievku (vymýšľame o čom sa môže zelenina rozprávať)
- oberanie a zaváranie hrušiek, sliviek a jablák (použijeme rôzne riekanky, básničky a pesnička na ktoré sa zahráme)
- sme opadané ovocie pod stromom, obili sme si brušká, kolienka, hlavičku.
*Spadla hruška zelená, obila si kolena,
teraz plače na zemi, dobré lieky dajte mi.*
- básničku hovoríme spoločne s pocitom hrušky, ktorá mala tento zážitok

Tvorivé variácie : O STROME V JESENI

Cieľ: Využitím metód tvorivej dramatiky simulovať modelové situácie, ktorých výsledkom je spontánny zážitok.

Prípravná časť:

- Priame pozorovanie stromu pri pobyte vonku
- Dostatok vedomostí a poznatkov o stromoch a ročnom období jeseň
- Hry s opadanými listami a zber plodov jesene
- Plody stromov ako potrava pre zvieratká a ľudí

Modelové cvičenie

Stromy

- Slniečko stráca svoju silu, svieti slabšie, fúka silnejší vietor.
- (Napodobňujeme pohybmi tela a rúk slabnúce slniečko a zvukom vietor – slabší, zosilnieva, fúka veľmi silno)
- Vyberieme sa do lesa, (záhrady) a premeníme sa na ľubovoľný strom. Sami sa rozhodneme, či sme strom štíhly, vysoký, mohutný, nízky, široký, ihličnatý, listnatý, ovocný, okrasný...
(pomenujeme, aký sme strom – jabloň, gaštan, topoľ, javor,...)
- Cítiš sa dobre, okolo teba je plno iných stromov, svieti na teba slniečko

- Zrazu začína fúkať vietor, ktorý zosilnieva, začína poprchávať. Kvapky dopadajú na tvoje listy, konáre, kmeň. Dážď zosilnieva a mení sa na búrku, silný vietor ťa ohýba, chcel by ťa zlomiť, ale ty odolávaš.
- Odrazu začnú s teba opadávať listy, jeden, druhý, ďalší, až je pod tebou hŕba lístia. Ako sa cítiš, keď tvoje listy, ktoré ťa krášlili celé leto z teba opadali? (deti vyjadrujú svoje pocity nonverbálne alebo verbálne jedným slovom)

Strom a listy

- Ste listy stromov. V jeseni meníte svoju farbu – akej farby si ty? Na akom strome si vyrástol? (učiteľka chodí okolo detí a každého sa pýta - deti odpovedajú)
- Jesenný vietor sa s vami hrá, padáte, vznášate sa v povetrí, hráš sa s ostatnými listami na hojkanie, skákanie, strkanie, padáte na rôzne miesta.
Kde si spadol ty lístok? (deti odpovedajú podľa vlastných skúsenosti – na trávu, chodník, auto, do vody,...)
- Nezbedný vietor sa rozhodol, že listy nafúka na jednu kopu a tak fúka stále silnejšie
(učiteľka v roly vetra fúka jedným smerom a deti sa zhromažďujú na jedno miesto)
Vetríku sa táto hra páči a listy znova rozfúka po okolí. (Znova sa pýtame detí , kam dopadli a ako sa im hra s vetrikom páčila)

Strom a korene

- (utvoríme dvojice – jedno dieťa je strom a druhé jeho koreň)
- Korene zabezpečujú pevné ukotvenie stromu v pôde (opora kamaráta)
- Strom prijíma vodu cez korene. Tie sú hlboko v zemi a nič nevidia. Je sucho a korene nemajú vodu, strom začne vädnúť. Jesenný dážď ovlažuje najprv listy a kvapky vnikajú do zeme. Smädné korene sajú vodu a posielajú ju do celého stromu. Najprv sa napije kmeň , potom konáre, konáriky, listy, plody (deti precitujú svojim telom a zvukmi hovorené slovo) Strom je šťastný, že prežil sucho.

Strom a jeho obyvatelia

- Všetci sme jeden strom (vytvoríme s tŕmi detí : telo - kmeň, ruky –konáre,)
(koho strom prichýli pod svoju ochranu?)
- V strome sú domčeky pre rôzne zvieratká – vtáčiky – zvuky, húsenice škodcovia,
veverička znáša oriešky do svojho domčeka, sova spí, chrobáčky sa schovávajú pred zimou pod kôru, straka rapoce a klebetí....

Strom a jeho plody

- Sme plody, ktoré narástli na strome v sade (menujeme – jabĺčko, hruška, slivka...)
- Ľudia nás oberajú a dávajú do bedničiek. Niektoré ovocie ostáva pod stromom , iné na strome (dáme deťom na výber, do akej skupiny chcú patriť a prečo)
- Ovocia v bedničke sa tlačia (deti sa na seba tlačia)
- Ovocie pod stromom začína hniť (napodobniť podľa vlastnej predstavy)
- Ovocie na strome odoláva vetru, zime, dažďa (precítiť navodenú situáciu)

Strom a semienko

- Na jeseň opadávajú zo stromu semenka.
- Ste semienko stromu, ktoré sa schovalo pod zem, aby na jar zapustilo korene a vyrástla z neho nová rastlinka.
- Semienko v pôde spí celú zimu, aj my si oddýchame

Komunikačný kruh

- stromy v lese majú tiež svoje plody (deti menujú plody stromov – gaštan, žalud', bukvice, liesková orech, šišky...)
- ich úžitok je ten, že sú krmivom pre lesné zvieratká. (deti menujú zvieratká, ktoré prídu na hostinu – diviaci, srnky, jelene, veveričky, vtáčiky...)
- Čo strom teší – (spoločnosť živočíchov a ľudí, zdravé plody, ...)
- Čo strom zarmucuje – vandalizmus, smog, pohromy, vyťínajú ho, horí pri požiaroch...
- Ako môžeme stromom pomôcť – neolamujeme konáre, nepodpalujeme ich,

Strom a pavučina vedomosti

- Sedíme v kruhu a hádzeme si kľbko, ktorým vytvárame pavučinu znalosti o strome. Ten, kto kľbko posiela, musí povedať niečo o strome. Ak vyčerpáme všetky vedomosti, napneme pavučinu, ktorá je prehľadom vedomosti o strome v jeseni.

Metodické odporúčania pre učiteľky:

- Ponúknuté aktivity sú určené pre staršie deti, ktoré majú množstvo poznatkov o danej téme.
- Pri pobyte vonku si všímajte strom, aký bol, čo bolo na ňom zaujímavé, koľko listov mal na korune, či mal plody ap.
- Všetko, čo práve budete robiť, robte skutočne, **nie akože**, teda keď som strom, tak vnímam ako strom, cítim svoje korene, listy konáre i plody.
- Deti pri aktivitách stále motivujte, oceňujte ich tvorivé riešenia, originalitu.
- Rozprávajte sa s dieťaťom na tému o stromoch všeobecne, umožnite mu vyjadriť vlastné skúsenosti a predstavy,
- Navod'te takú atmosféru, aby deti nemali obavy, že niečo pokazia. Nie je dôležitý výsledný efekt, ale celkový proces.

Rozvoj kľúčových kompetencií:

- hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, v kolektíve
- komunikuje svoje poznatky
- aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti
- hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkony druhých
- sústreď sa primerane dlhý čas na hru a zámerne riadenú výchovno – vzdelávaciu činnosť

5.4 ZIMA

Komunikačný kruh: rozhovor o charakteristických znakoch zimy – vonku je zima, sneží, fujavica, vytárajú sa cencúle, zvieratka spia zimným spánkom, vtáčiky sú hladné, deti stavajú snehuliakov, zimné športy

Počasie v zime

- rozhovor, ako vzniká sneh
- sme kvapky vody na oblohe, ktoré mráz zmení na snehové vločky

dramatická etuda o snehových vločkách:

Snehové vločky

Letia, letia hviezdy biele

ako z čipiek tkané celé.

Plno ich je na stráni.

Chytíš – voda na dlani.

- sme snehové vločky, tancujeme po oblohe a pomaly padáme na zem, až ju celú zakryjeme – vločky tancujúce, lenivé, hašterivé, spevavé, zvedavé,
- každá vločka niekde dopadne – pýtame sa vločiek – /na chodník, na strechu, do záveja, na pole, na auto, okno, čiapku.../
- vločky dopadli na dlane a vplyvom tepla sa roztápajú – pohybom naznačujú roztápanie sa.
- Básničku povieme ako: deti tešiace sa na zimu, chlapec, ktorý je chorý a cez okno pozoruje ako sneží, vtáčiky, ktoré si hľadajú potravu, máme stuhnutú tvár od zimy, spiaci ježko,
- rozprávame sa s deťmi o tom, či už ich niekedy štípal mráz a aké mali z toho pocity
- sme mráz, deti ležia na zemi a snažia sa dostať všade a všetko zmraziť
- sme metelica- čertíme sa vyvádzame, robíme záveje

Improvizácia: Je pekný zimný deň, všetko je zmrznuté, z oblohy sneží. Keď tu zrazu sa priženie metelica, všetky vločky rozoženie a nastraší. Jedno z detí je mráz, pobehuje po celej miestnosti a všetko mrazí. Ostaní sú snehové vločky, tancujú, vznášajú sa pobejú...Medzi ne sa priženie učiteľka metelica, ktorá postupne roztočí všetky deti-vločky, sneh mení na vysoké záveje. Chodíme v záveji, po jemnom snehu, po mokrom snehu, klžeme sa...

Pomôcky: biele a sivé šatky, biele sukničky, rukavice, triangel, bubienok ap.

Zimné radovánky

- dramatickým hrám predchádza pobyt vonku, kde sa guľujeme, sánkujeme a postavíme si snehuliaka
- urobíme si papierové gule a zahráme sa na guľovačku
- sme deti, staviame si snehuliaka
- sme snehuliaci, cítime sa dobre, lebo vonku mrzne

Improvizácia: Vonku sneží a štípe mráz, deti si stavajú snehuliaka.

Deti si rozdelia úlohy. Jedno dieťa je mráz, pobehuje medzi deťmi a štípe im líčka. Ďalšie deti sú snehové vločky, ktoré tancujú po miestnosti, niektoré predstavujú sneh a z neho deti guľajú nohy, brucho a hlavu snehuliaka. Na záver deti postaví imaginárneho snehuliaka a porozprávajú sa o svojich zážitkoch z improvizácie.

Pomôcky: biele a sivé šatky, klobúky, rukavice, triangel, ap.

Sviatky zimy

- rozhovor o tradíciách, zvykoch Mikuláša a Vianoc, o tom, či už deti niekedy darovali darček a ako sa pri tom cítili, a čo bolo pre nich krajšie dostať darček, alebo niekoho obdarovať
- sme darček- deti sedia v kruhu, pantomímou ukazujú, aký sú darček, ostatné deti hádajú.
- sme potraviny, miesia z nás cesto, pečú v rúre, sú z nás vianočné koláče

Improvizácia: Príprava štedrej večere podľa starých ľudových zvykov. Deti prestierajú stôl, iné pečú koláče, ozdobujú vianočný stromček, mamka varí kapustnicu...prichádzajú koledníci...

Pomôcky: stôl, obrus, reťaz, obilie, nádoby, kroje

6 PRÁCA S LITERÁRNÝM TEXTOM

Divadlo so svojim nenahraditeľným živým kontaktom tvorcov a interpretov s adresátom premostňuje svet detí so svetom dospelých, prenáša tušené do reálneho, fiktívne do skutočného. Plní funkciu výchovnú, etickú, estetickú, i zábavnú.

Divadlo vypovedá o človeku. Pomáha riešiť jeho problémy a starosti. Deje sa tak cez príbeh a jeho hrdinu, stvárnený hercom čiže človekom. Detský divák sa stotožňuje s hrdinom príbehu. S ním bojuje, víťazí, prekonáva tie najnemožnejšie prekážky, raduje sa i zabáva. Divadlo je v tvorivej dramatike veľmi dôležitým inšpiračným zdrojom, lebo obidva systémy sa rovnako zameriavajú na vyjadrovanie konania osôb a riešenia konfliktov, s ktorými sa jednotlivé osoby stretávajú a musia ich prekonávať. Obe aktivity sú navzájom odlišné, lebo divadlo sa dotýka komunikácie medzi hercom a divákom a tvorivá dramatika sa sústreďuje na poskytnutie čo najväčšieho množstva skúsenosti všetkých zúčastnených. Spoločným prvkom je pohybovanie sa vo fiktívnom svete.

V divadle sa deti menia na niekoho a na niečo a cez ľudské konanie si vyskúšajú jednotlivé situácie bez toho, aby sa vystavili nejakému nebezpečenstvu.

Dôležitou zložkou divadla je **herec**. Ten vstupuje do roly, vcituje sa do druhej osoby, jej problémov, jej sveta.

Postava ktorú stvárňuje v divadle sa musí vyvíjať, musí prejsť **premenou**.

V tvorivej dramatike sa dieťa stáva učiteľovým partnerom v tvorivom, samostatnom a originálnom prístupe riešenia problému. Neplatí tu hodnotenie správne – nesprávne. Kvalita práce v obidvoch aktivitách závisí od dobrej partnerskej atmosfére v skupine.

6.1 Dramaturgia

Problematikou výberu, výkladu a prípravy predlohy v divadelnej tvorbe sa zaoberá dramaturgia. Zaoberá sa literárnou predlohou (textom) vo vzťahu k divadlu, analyzuje ju a je východiskom pre ďalšie zložky divadelnej syntézy: réžiu, scénografiu, hudbu a pod. Je to prepis textu nedramatického do podoby dramatického, kde všetky informácie vyplývajú len z akcie, konania dramatických postáv bez rozprávača . Text charakterizuje dramatická stavba celku a dramatický oblúk.

V detskom divadle je rozhodujúcim článkom, nakoľko literárna predloha svojím myšlienkovým námetom a obsahom musí byť primeraná veku detí, musí byť blízka ich psychickej, mentálnej úrovni a ich doterajším životným skúsenostiam. To znamená nevyberať texty, ktoré riešia manželské nezhody, problémy v láske a pod.

K výberu literárneho diela prizývame celý kolektív. Ponúkame viacero rozprávok a príbehy zo života detí . Viac sa orientujeme na veseloherné, až komické a optimistické predlohy , ktoré sú blízke mentalite a veku dieťaťa. Vyberáme diela, kde je dobrý **rozprávač**, lebo z nich sa veľa dozvieme. V dramatinácii môžeme využiť pôvodné dialógy a doplniť ich novými, alebo si vymyslíme svoje a prispôbíme ich deťom .

Prácu dramaturga môžeme zhrnúť do troch základných funkcií: **voľba predlohy, výklad predlohy, spracovanie predlohy**

6.1.1 Dramaturgická práca:

Základné otázky:

ČO? - **Téma**, čo si vezmem z dramatického diela / je to všeobecný jav, o ktorom sa hrá a čo chceme hrou vyjadriť- napr. priateľstvo, nebojácnosť, vzájomná pomoc, faloš a pod. /

Idea : Ako sa autor k téme postaví, čo o nej hovorí, ako na položenú otázku odpovedá – priateľstvo je silný vzťah ,pomocou ktorého človek prekonáva prekážky , nebojácny patri budúcnosť a pod.

PREČO? - Príčina – účinok, vzťah postáv

AKO? - Ako chceme myšlienku divákovi tlmočiť , ako budeme inscenovať.

S KÝM ? – vek, detí, ich úroveň poznatkov, pohybu a pod.

PRE KOHO ? – Vzťah herec a divák Bez nich divadlo nemôže byť. Divadlo je odvodené od slova „ **dívať sa**“

6.2 Pracujeme s textom

1. Východiskom inscenačného procesu je text, predloha. Vybrať knihu , autora – zábavné, humorné, poučné príbehy
2. Čítanie rozprávky niekoľkokrát a zameriame sa kde, v akom období sa dej odohráva – kolorit krajiny, zvyky, doba , prostredie ... / dovedy, kým si neodpovieme na všetky predchádzajúce otázky / Prvý dojem, ktorý získame z jej prečítania si môžeme zachytiť písomne, aby sme sa k nemu mohli vrátiť. Usilujeme sa objektívne a nezaujato zistiť, o čom je hra / obsah/
3. Posúdenie rozprávky z hľadiska:

Divadelné hľadisko:

- zaujíma nás, či je v texte dost' priestoru pre uplatnenie mimojazykových prostriedkov, či ho môžeme vyjadriť javiskovým obrazom, akciou, javiskovými prostriedkami t.j. aj hudbou, tancom, pantómom a pod. Vyberieme si iba tie časti, ktoré vieme bezprostredne zužitkovať.

Literárne hľadisko:

Rozbor dejový: t.j. zaoberáme sa príbehom a dejom.

Príbeh je súhrn všetkých udalostí, ktoré ovplyvňujú dej hry t.j. udalosti, ktoré sa odohrávajú aj mimo scény – pred začatím deja, alebo za scénou./ prečo a ako dedo repu zasadil, kedy a načo babka uplietla červenú čiapočku a pod. /

Dej je tá časť príbehu, ktorá sa odohráva na scéne, čiže to ,čo vidíme, alebo počujeme tu a teraz. Čas dramatického deja je čas p r í t o m n ý!

Dej musí divák „prečítať“ a porozumieť mu!

Hybným zdrojom hry je **konflikt**. Vzniká striedaním záujmov, odporom jednej skupiny proti druhej / intriga / a prekonávaním prekážok / medzi matkou a dcérou, ježibabou a deťmi, Jankom a Marienkou, Kozliatkami a vlkom a pod. Konflikt môže vzniknúť aj v samotnej postave – zajko je chamtivý, prasiatko je lenivé a pod./ Konflikt vedie k napätiu a divadlo musí mať napätie a neistotu.

5. Kompozícia dramatického deja:

1. **Úvod:** východisková situácia – v nej sa musia diváci dozvedieť základné informácie ako: **kto je kto, informácie o prostredí, vzťahy medzi postavami, rekvizity plniace pôvodný účel.**
2. **Zápleтка:** začiatok konfliktu, zápleтка zauzlenie, / pes začne závidieť vlkovi jeho slobodu, princezná sa nechce vydať.../
3. **Vyvrcholenie:** fáza, kedy konflikt vyvrcholil, vyvrcholenie dramatického deja a napätia, / horár našiel spiaceho vlka, princ našiel mŕtvu Snehulienku.../
4. **Rozuzlenie:** obrat zmena situácie, postava prejde premenou, spôsob vyriešenia konfliktu a zápletky / horár rozpáral vlkovi brucho, princ pobozkal princeznú a ona ožila .../
5. **Záver:** úľava, záverečná situácia, musí byť najkratšia z celého príbehu.

6. Rozbor postáv:

Postavy delíme na: **kladné a záporné.** Analyzujeme každú postavu dramatického deja. Hodnotíme jej vzťah k ostatným postavám, k hlavnému hrdinovi, k ústrednej téme, ujasníme si, prečo v danej situácii takto koná a nie inak, akou prejde premenou počas deja, aké má vlastnosti, ako vyzerá, čo môže mať oblečené a pod./ drak – veľký, nebezpečný, chrli oheň, silný, hlúpy, hladný, zelený, vymyslený, strašidelný..../

Každá postava v dramatickej hre sa musí premeniť na herca pred očami diváka!

Konanie postáv, konflikty si vyskúšame v krátkych **etudách.**

Etuda je krátky dramatický útvar, ktorý spočíva v pohybovom vyjadrení určitej udalosti, ktorá nepotrebuje slovné vyjadrenie. Situácia by mala byť jednoduchá a mala by vyplývať z deja napr. Janko a Marienka zberajú v lese jahody, vlk sa zakráda za Červenou čiapočkou a pod. Konanie postavy musí byť na základe vlastného pocitu, ako to dieťa vníma svojimi pocitmi, ako to vie precítiť. Môžeme deti motivovať - ako by sa to dalo urobiť ináč, pripomenúť mu nejaký zážitok z podobnej situácie atď.

Téma: Učiteľka musí poznať deti, aby vedela, na akú tému sú zrelé a čo ich zaujíma. Samozrejme, či má kapacitu, ktorá sa týka obsadenia (a samozrejme myslím aj na cestovanie).

Pohyb: Vychádzať zásadne z pohybov dieťaťa, nie aby dieťa opakovalo pohyb po učiteľke. Ku všetkým pohybom, ktoré deti urobia ich učiteľka musí motivovať

otázkami. Prečo sa tak pohybuješ? Čo by si pri tom urobil rukami? Ako by ste vyjadrili pohybom prebúdzanie? Ako by ste vyjadrili, že sú vaše konáre ťažké? Na zdôraznenie, alebo posunu času môžete využiť ŠTRONZO (sochy), deti tejto technike rozumejú, hrávajú sa ju.

Výtvarno: Rekvizity by mali byť estetické, nenáročné, jednotné (najmä jednotnosť materiálu – papier, látky, igelit, drevo a pod. Skúste to zjednotiť, prípadne, aby to nebolo rušivé). Kulisy a rekvizity musia byť účelné, deti musím vedieť, prečo je položená práve tam, ako ju držím, prečo tak, ako ju využijem. *V žiadnom prípade nesmú kulisy, rekvizity a kostýmy deťom prekážať!*

Hudba: Najideálnejšie by bolo, ak by ste si hudbu robili spolu. Deti dokážu hrať na rytmických nástrojoch, nebojte sa toho. Nemusíte vždy siahnuť po reprodukovanej, navyše niekedy nesúrodej a neprislúchajúcej k deju a myšlienke. Pokojne využite zvuky (neartikulované) alebo zvuky predmetov. Hrajte sa s tónmi a rytmom, tempom, dynamikou.

7.Tvorba synopsis / scénoledu/

Synopsa je osnova so stručným obsahom jednotlivých scén vo vzájomnej následnosti. Krátko, veľmi výstižne zaznamenáme všetko , čo je významné, čo sa vo výstupe či scéne deje.

- je prvou časťou prenosu textu nedramatického do podoby dramatického.
- píše sa vždy v čase prítomnom!
- píše sa v bodoch, obsahujú obsadenie osôb a ich mená.
- slúži na to, aby ste sa vo svojom príbehu vyznali.

8.Tvotba scenára

Scénar je súpis zaradených udalostí a situácií pre improvizáciu dramatického textu ,v ktorom sú zachytené dialógy a monológy konajúcich postáv a niektoré mimojazykové akcie. Tento spôsob práce vyžaduje predpoklady pre kolektívnu tvorbu, schopnosť pohotovo slovne i pohybovo improvizovať a variovať „pracovné“ pomôcky / rekvizity/ Delí sa na jednotlivé scény a každá scéna kladie nejakú otázku a na ňu nejakú odpoveď. Všetky scény musia dej posúvať dopredu. V nich je dôležité používať viac obrazov namiesto slov, to znamená : *čo vieme zahrať, o tom nemáme hovoriť!*

Aj keď je scenár výsledkom kolektívu, vždy ho musíme redakčne pripraviť, spracovať aj dramaticky uzavrieť.

6.3 Ukážka spracovania scenára

ŽABKY

L. Podjavorinská. Žabiatko

J. Kavaschová: ŽABKY

Pomôcky: flauty, ozvučné paličky, vajíčka, modrá plachta, zelený vankúšik, činel, hríbik

Kostýmy: dievčatá: zelené tričká, zelené sukne
chlapci: zelené tričká, zelené nohavice

ÚVOD:

1. **Scéna:** / deti stoja chrbtom v rade za sebou, v rukách majú rytmické nástroje , na znamenie učiteľky – činel - sa deti postupne vo dvojiciach otáčajú a znázorňujú dážd' slovami a zvukmi/

Kvap – kvap, kvapi – kvapi, čľup – čľup, čľupi – čľupi - (idú do kruhu za učiteľkou a zosilňujú hlas a zvuk , potom odriekajú riekanku)

- **Prší, prší leje sa roztrhli sa nebesá** – (tretí krát najsilnejšie a čupnú si na zem)

Do prostriedku javiska ukrývajú vankúš pod plachtu a vytvoria okolo kruh. Vo vnútri je mamka žabka von z kruhu je ocko žabiak

JÁDRO:

2. **Scéna:** (deti utvoria kruh vo vnútri je schovaná žabka mamka s vankúšom a plachtou. Okolo kruhu netrpezlivo chodí otec žabiak.

Žaby: **Keď pršalo, mrholilo**

Ocko žabiak: **Už?**

Žaby: **Ešte nie!** (opakuje sa 3x)

Žaby: **Keď pršalo, mrholilo, žabiatko sa narodilo** – utvoria polkruh v ktorom strede sedí mama, otec a žabiatko-vankúš

1.žabka: **Žabiatko ver silné ani buk, otvorilo sivé očká skríklo:**

Žaby: **Mama krk**

Žaby: **A mamička žabka milá, veľmi sa mu potešila**

Ocko a mamka ž: **V celej šírej močarine nie je také krásne milé, žiadne iné.**

Žaby sa rozpíchnu, skáču, krkajú, brekajú.

3. **Scéna:**

Prichádza bocian – učiteľka – ozvučné paličky má ako zobák a hovorí: **Ja som bocian dlhonožý, zaklepotam klepi –klep. Prečo ja len nemám vlohy urobiť aj žabí drep?**

Žaby: **Kvaki, kvaki, kvaki, kvak pretože si na nič vták.**

Bocian naháňa žabky, jednu chytí

Žaby: (preľaknuto) **Prosím nezjedz nám ju.**

Bocian: **Nezjem, nie som hladný, ale rád by som si s vami zatancoval**

Tanček na pieseň: „ Chytil bocian žabku“ – dve deti hrajú na flaute ostatné tancujú
Tanček: v strede je ukryté žabiatko, dvojice sa chytia popod pazuchy a kráčajú po
obvode kruhu

1. Sloha: „ Chytil bocian žabku a keď ju už mal tancovať s ňou išiel na bocianí bál“ –
chôdza po obvode kruhu

„ Klipi, klapi, klipi, klapi, kvaki ,kvaki, kvak možno že to bolo tak a možno
naopak“ – **chodia vedľa seba vo dvojiciach a tleskajú**
(na opakovačku vytvoria hviezdicu)

2. sloha: „ Chytil bocian žabku a keď ju už mal“ - **úklony vpravo, vľavo – deti sa držia
za ruky -**

„tancovať s ňou išiel na bocianí bál“ - **poskočný krok od stredu a nazad**

„ Klipi, klapi, klipi, klapi, kvaki ,kvaki, kvak“ - **tleskajú si navzájom do dlani**

„ možno že to bolo tak a možno naopak“ - **chytia popod pazuchy a poskakujú**
(keď dotancujú žabky sa opýtajú)

Žaby: A nezješ nám ju?

Bocian: Ved' vravím, že nie som hladný

4.Scéna: (mamka a ocko s bábätkom sa prihovárajú žabkám)

**Ocko a mamka ž: Pod' te žabky, babky, tetky, pod' te že k nám na posiedky,
mame malé žabiatko**

Bocian: A môžem ísť aj ja?

Ocko a mamka ž: Keď nám nezješ žabiatko!

Bocian: Ved' vraví že nie som hladný

**Žaby: Tak môžeš. (sadajú si okolo žabiatka do polkruhu na plachtu) Dokola si
posadali, žabiatku sa radovali**

Ocko a mamka ž: V celej šírej močarine nie je také krásne milé, žiadne iné.

Žaby: Žiadne iné

Ocko: Akože ho nazveme? Čo s ním robiť budeme?

1. **Žaba – nazvime ho Žaburiakom – tak**

2. **Žaba – alebo aj Kvakom - kvak**

3. **Žaba – dejme mu meno Žabčo - tak**

4. **Bocian – mne sa páči meno Klipi – klapi**

Žaby: To je meno pre bociana (smejú sa)

Ocko: Nazveme ho Žaburiakom tak!

Žaby: Mamička len hlavou kýva a do očiek sa mu díva

Ocko a mamka ž: V celej šírej močarine nie je také krásne milé, žiadne iné.

Bocian – žiadne iné – vezme ho do rúk žaby sa preľaknú - Nie som hladný

Žabky si podávajú vankúš dookola a hovoria

1. **Žaba: papuľku má ani vráta - kvak**

2. **Žaba: bude spevák ako tata - tak**

3. **Žaba: očká veľké ako žiadne - kvak**

4. **Žaba: čo nevidí neukradne - tak**

5. **Žaba: ako sane nôžky malé - kvak**

6. **Žaba: bude majstrom vo futbale – tak**

5 .Scéna:

- Mamka:** (drží v ruce žaburiatko) **Okúpme ho v močarine**
- Žaby:** **Okúpme** – (bocian a žaba chytia plachtu, robia vlnky a kúpu žabku, ostatné žabky skáču a tešia sa) - **čľup. žblnk, jaj, juj....**
- Ocko:** **Naučme ho skákať** (deti položia vankúš na plachtu a vyhadzujú ho do vzduchu) - **hop- hop**
- Mamka:** **Povíme ho ako iné** (spolu ho zabalí ho do plachty)
- Žaby:** **Uspíme ho ako iné** (deti z plachty urobí kolísku, kolíšu ho a spievajú uspávanku „ Hájjj že mi hajjjj..“ (dve deti hrajú na flaute)
- Žaby:** **Pst, už spí**

ZÁVER:

- Bocian:** **To bola zábava, až som z toho vyhladol** (prechádza sa po scéne)
(žabky utekajú a schovávajú sa pod plachtu, zakryjú si oči)
A kde sú žaby?, Žabky, žabyčky kde ste? Zase ostanem hladný!
(odchádza)

KONIEC

ZÁVER

Ponúkla som vám možnú cestu tvorivej dramatiky, ktorá sa opiera nie len o postupy a výrazové prostriedky divadla, ale používa princípy spontánnej hry. Prvá detská spontánna rolová hra „na niekoho a na niečo“ je základným stavebným kameňom tvorivej dramatiky.

Tvorivú dramatiku v podmienkach materských škôl v súčasnosti chápeme ako komplex edukačných činnosti smerujúcich k rozvoju aktivity, fantázie a predstavivosti dieťaťa.

Dramatická hra je odrazovým mostíkom pre pedagóga v ďalšom zdokonaľovaní a hľadaní metód, postupov, a prostriedkov pri práci s deťmi.

Príklady dramatických hier, ktoré sú uvedené v jednotlivých častiach majú slúžiť ako námet, motív i ako prejav spontánnosti, originality, voľnosti a radosti s pocitom sebarealizácie. Vyvrcholením spoločného úsilia by mohol byť aj finálny produkt a to - detské predstavenie.

V každej postave, ktorá bola dieťaťu „pridelená“, sa musí jej interpret cítiť dobre a stotožniť sa s ňou.

Dôvera, úcta a vzájomná spolupatričnosť v rámci skupiny sú najlepšou motiváciou a tiež spúšťacím mechanizmom k práci. V akceptujúcom prostredí dieťa ľahšie prejaví svoj vnútorný svet emócií, ochotne a aktívne spolupracuje na dosahovaní vytýčených cieľov. Práve spontánnosť detského myslenia a správania často krátko sa stáva pre učiteľa / vedúceho detského divadla/ vynikajúcou inšpiráciou, no na druhej strane aj tvrdým orieškom. Preto by sa učiteľ mal zaujímať o svojich žiakov nielen s pozície autority, ale hlavne s pozície priateľa a rovnocenného partnera.

Verím, že spracovaná publikácia bude slúžiť k vašej aktívnej práci s deťmi v tvorivom procese pri príprave a realizácii detského divadielka a bude dobrým základom pre jej široké využitie v praxi.

Zoznam použitej literatúry

- BENEŠOVÁ, M – KOLLÁROVÁ, D (2002) *Tvorivá dramatika pre stredné školy*. Bratislava: Media trade,2002. ISBN 80-08-03307-X
- BENEŠOVÁ, M – KOLLÁROVÁ, D (1998) *Metóda tvorivej dramatiky na 1.stupni základnej školy*. Trnava: Trnavská univerzita. ISBN 80-88774-34-9
- BENEŠOVÁ, M – KOLLÁROVÁ, D (2002) *Tvorivá dramatika pre stredné školy*. Bratislava: Media trade, 2002. ISBN 80-08-03307-X
- BENEŠOVÁ, M – PAVLOVSKÁ, M (2002) *Dramatická výchova a detské divadlo*. 1. vyd. Bratislava: metodické centrum. ISBN 80-8052 -164
- BJELOVÁ, M. –BIČIŠŤOVÁ ,E. – MRVOVÁ, A (1992) *Dramatická výchova v materskej škole*. Bratislava: Ústredné metodické centrum MŠaV SR.
- BAKOŠOVÁ, E. (1999) *Svet hier*. Bratislava: Národné osvetové centrum. ISBN 80-7121- 176-1
- FELIX, B. – JANÁKOVÁ,L. (1992) *Maľovaná hudba*. Bratislava: Národné osvetové centrum. ISBN 80-7121-034-X
- HOLÉCYOVÁ, O. – KLINDOVÁ,L. – BERDYCHOVÁ, J (1996) *Hry v materskej škole*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- KAVASCHOVÁ, J (2007) *Teória a prax dramatickej výchovy v materskej škole*. Košice: Krajské osvetové stredisko v Košiciach, ISBN 978-80-89224-23-4
- KOMENSKÝ, J (1954) *Veľká didaktika*. Bratislava: SNP,1954
- KOŤÁTKOVÁ, S (2005) *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, ISBN 80-247-0852-3
- KOŤÁTKOVÁ, S (1998) *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum nakladatelství Univerzity Karlovy, ISBN 80-7184-756-9
- LACKOVÁ, S (2009) *Tvorivá dramatika v materskej škole*. Prešov: Druhá kvalifikačná skúška pedagógov, Metodicko-pedagogické centrum regionálne pracovisko Prešov
- MACHKOVÁ, E (1981) *Dramatické hry a improvizácie*. Bratislava: Osvetový ústav
- MACHKOVÁ, E (1998) *Úvod do štúdia dramatické výchovy*. Praha: ARTAMA, 1998. ISBN 80-7068-105-5

- MACHKOVÁ, E (2007) *Jak se učí dramatická výchova* . Praha: Akademie muzických umění v Praze, divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky 2007, 223, s. ISBN 807-331-021-X
- MRVOVA, A. – BAKOŠOVÁ, E. (1995) *Súzvuky tvorivosti I.,II.*. Bratislava: Národné osvetové centrum.
- PODHÁJECKÁ, M. (2006) *Edukačnými hrami spoznáваме svet*. Prešova: Prešovská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 80-8068-514-2
- POCHANIČ, J. (2012) *Tvorivá dramatika v projektoch ISCED 0*. Bratislava: Pro Solutions, s.r.o. 2012. ISBN 978-80-8139-003-6
- PROVAZNÍK, J. (1998) *K nektým otázkám teórie a didaktiky dramatické výchovy*. In KOŤATKOVÁ,S.et.al. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*
- ULRYCHOVÁ,I.-GREGOROVÁ,V.-ŠVEJDOVÁ,H. (2000) *Hrajeme si s pohádkami* Praha: Portál 2000, 117, s , ISBN807-178-355-2
- VALENTA, J. (1998) *Metódy a techniky dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha: STROM, ISBN 80-86106-02-0
- WAY, B. (1996) *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizáci*. 1. vyd. Praha: ISV, 1996 ISBN 80-85866-16-1
- ZELINA, M. (2002) *Alternatívne školstvo*. Bratislava IRIS, 2000. ISBN